BIBLIOTECA COLEGIULUI NAŢIONAL „ŞTEFAN CEL MARE” SUCEAVA, DE LA FONDARE PÂNĂ LA MAREA UNIRE (1860–1918)

CORINA DOMINTE

Die Bibliothek des „Ştefan cel Mare“ Nationalgymnasiums Suczawa, von der Gründung bis zu der Großen Vereinigung (1860–1918)

(*Zusammenfassung*)[*]

Dieser Artikel rekonstruiert wesentliche Aspekte aus der Bibliotheks-vergangenheit der aller ersten Sekundarschule aus der südlichen Bukowina – das Griechisch-Orientalische Kaiserlich-Königliche Ober-Gymnasium in Suczawa, heute aktiv unter dem Namen Colegiul Naţional „Ştefan cel Mare“ Suczawa, gegründet durch kaiserlichen Erlass am 30. Juni 1860. Ins Leben gerufen und konsolidiert von bedeutenden Kulturpersönlichkeiten aus der Bukowina, wie zum Beispiel Samuil Isopescu (der erste Autor von Lehrhandbüchern in rumänischer Sprache mit lateinischer Schrift), Dr. Animpodist Daschievici (Gründungsmitglied der Bukowiner Archäologischen Gesellschaft „Muzeul“, mit Beiträgen zur Erforschung der Suczawaer Geschichte), der Historiker Ion Nistor oder der Germanist Victor Morariu, wurde die Schulbibliothek später von den Ereignissen des Ersten Weltkriegs geprägt. Die Einführung in den wissenschaftlichen Kreislauf der von der Bibliothek gesicherten, besonders kostbaren Spezialsammlungen, die von den Gymnasiallehrern fleißig gesammelt wurden, liefert wichtige Informationen für die Geschichte der Kultur und Bildung in der Moldau, vervollständigt das Bild des Kampfes der rumänischen Gemeinschaft für die nationale Einheit, die Wahrung der rumänischen Sprache und der kulturellen Identität in Bukowina in den Zeiten der temporären Besatzung.

Schlüsselwörter und -ausdrücke: Bibliothek, Spezialsammlungen, voruniversitäre Ausbildung, Bukowina.

Înfiinţarea bibliotecii Gimnaziului din Suceava

Organizarea sistemului bibliotecar al şcolilor medii din Imperiul Austriac s-a dezvoltat în corelaţie cu noua reformă a sistemului de învăţământ austriac din

[*] Traducere: Mihaela Kozlowski.

Analele Bucovinei, **XXVII**, *2* (55), p. 471–500, Rădăuţi – Bucureşti, 2020

BDD-A32655 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:29:57 UTC)

prima jumătate a secolului al XIX-lea şi cu înfiinţarea şcolilor secundare. Biblioteci gimnaziale puteau fi întemeiate numai în localităţile care nu aveau biblioteci universitare sau liceale, potrivit decretului Comisiei aulice de studii de la Viena (Studien-Hofkommission) nr. 883, din 21 aprilie 1825. În fiecare şcoală trebuia să existe o bibliotecă profesorală şi una şcolară[1], conform art. 55.§4 din noul *Plan de organizare a învăţământului secundar din Imperiul Austriac*, intrat în vigoare la 15 septembrie 1849 şi implementat în perioada 1851–1857[2]. Scopul fondării bibliotecilor era de a sprijini formarea continuă, ştiinţifică şi pedagogică a cadrelor didactice şi de a oferi elevilor lectura adecvată. Biblioteca şcolară putea fi administrată de directorul gimnaziului sau de un profesor de limbă maternă din clasele superioare, cu acceptul explicit al acestuia, remunerat numai în cazul în care biblioteca era „organizată, creată şi catalogată începând de la bază”[3].

Demersurile comunităţii româneşti bucovinene pe lângă Curtea de la Viena s-au concretizat în anul 1860, prin înfiinţarea primului liceu românesc din ţinutul Sucevei, numit „Griechisch-Orientalische Kaiserlich-Königliche Ober-Gymnasium in Suczawa”, în baza raportului ministrului Cultelor şi Instrucţiunii Publice din Imperiul Austriac, contele Leon de Thun, din 10 iunie 1860, aprobat prin Rezoluţia imperială din 30 iunie 1860[4]. Decretul a fost înaintat guvernului regional imperial pentru Bucovina de ministrul subsecretar de stat Helfert. Caracterul greco-ortodox al noii şcoli a fost subliniat prin emisul Guvernului Ţării nr. 11166, din 31 iulie 1860, în contextul susţinerii sale de către Fondul bisericesc al Bucovinei. Gimnaziul a fost inaugurat în 4 septembrie 1860, în baza Ordinului nr. 14805 al Ministerului Învăţământului din Austria. Cursurile primului an şcolar au debutat pe 17 septembrie 1860. Limba de predare era limba germană, deşi Rezoluţia imperială din 20 iulie 1859 stabilise limba română, „limba populaţiunii” pentru care a fost creat institutul[5].

Biblioteca a fost înfiinţată din primul an de activitate a Gimnaziului Superior din Suceava. Din nota nr. 8 la *Planul de organizare a liceului*, deducem că bibliotecii i-a fost repartizată una dintre cele şase săli puse la dispoziţia şcolii de primăria Sucevei. Nota cuprinde necesarul de „elemente de recuzită” pe care primul director al liceului, dr. Josef Marek, le solicita guvernului local „cât mai repede posibil”: plăci de plumb cu inscripţiile *Directionskanzlei, I Cl., II Cl., Bibliothek, Physicalisches Cabinet, Naturalienkabinet*, un birou cu sertar, clopot,

[1] F. Grassauer, *Handbuch für österreichische Universitäts- und Studien-Bibliotheken sowie für Volks-, Mittelschul- und Bezirks-Lehrerbibliotheken*, Wien, Verlag von Carl Graeser, 1883, p. 15.

[2] E. Popovici, *Din istoricul Liceului Ştefan cel Mare din Suceava. 1860–1935*, Suceava, Editura Societăţii „Şcoala Română”, 1935, p. 25.

[3] F. Grassauer, *op. cit*., p. 15.

[4] Serviciul Arhive Naţionale Istorice Centrale (în continuare se va cita: S.A.N.I.C.), Fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei, Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa XXXVIII, dosarul nr. 7, ff. 23–29, concept; E. Popovici, *op. cit*, p. 21.

[5] E. Popovici, *op. cit*., pp. 21–22; F. Moraru, C. Dominte, *Colegiul Naţional „Ştefan cel Mare” Suceava. 1860–2016*, ediţia a 4-a revizuită, Suceava, Editura Colegiului Naţional „Ştefan cel Mare”, 2017, pp. 18, 247.

BDD-A32655 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:29:57 UTC)

ceas bun şi fiabil şi o stemă cu vulturul imperial, inscripţionată cu titulatura „Obergymnasium”[6].

Custodia bibliotecii Gimnaziului Superior din Suceava a fost acceptată de Josef Marek[7]. În perioada mandatului (1860–1866), directorul Marek s-a ocupat personal de întemeierea şi de consolidarea unui nucleu de bibliotecă. Prima cumpărătură a făcut-o în anul 1860, „pe cale telegrafică”, de la Viena, deoarece la Suceava „nu exista nicio librărie”, iar în Cernăuţi „cărţile didactice trebuincioase” erau epuizate pe 16 septembrie[8]. Catalogul de achiziţii, alcătuit de Josef Marek în colaborare cu profesorii gimnaziului, cuprindea 48 de titluri în limba germană[9] şi a fost aprobat de guvernul local cu decizia nr. 56910, din 5 ianuarie 1861[10].

Pentru studiul limbii române, catihetul Constantin Andrievici a solicitat 71 de titluri de cărţi româneşti: 16 titluri din „sfera religionara bisericesca”, nouă titluri „morale, mai alesu pentru învăţiacei”, nouă „istorice profane”, patru „geografice”, 15 titluri de cărţi de „poesii”, trei „filosofice”, patru de „fisica sî istoria naturala” şi şapte „vocabulare sî gramatice”.[11] Deoarece fondurile disponibile pentru achiziţia de carte în primul an şcolar erau limitate la suma de 200 de florini alocaţi de primăria Sucevei „spre întemeiarea şi inavuţîrea bibliotecei gimnasiale”[12], iar şcoala trebuia să asigure material didactic pentru fiecare disciplină prevăzută în programa şcolară, din lista propusă de Andrievici au fost acceptate, iniţial, doar patru titluri – *Vocabulariu*, de Bariţiu; *Vocabulariu*, de I. Eliade; *Gramatica germano-română*, de V. Ianoviciu; *Gramatica*, de Munteanu –, ulterior fiind aprobate şi *Letopiseţele* lui Kogălniceanu. Se motiva că jumătate din suma de 400 de florini primită de la primărie trebuia păstrată pentru anul şcolar următor, în vederea procurării de aparate pentru fizică[13].

Deoarece librăria Gerold’s Sohn din Viena nu deţinea cărţile româneşti solicitate de catihetul Constantin Andrievici, iar librăria lui Winiarz din Cernăuţi avea doar un titlu, directorul Marek a cerut profesorului Andrievici altă listă de

[6] Serviciul Judeţean Suceava al Arhivelor Naţionale, Fond *Liceul „Ştefan cel Mare” Suceava* (în continuare se va cita: S.J.S.A.N., L.S.C.M.), dosar nr. 1/1860, f. 17.

[7] Ceh de origine, Josef Marek s-a născut în 20 decembrie 1813, la Walern (ceh. Volary), în Boemia. A fost custodele bibliotecii în perioada 1860–1866. Profesor de limbi clasice transferat la Suceava de la Gimnaziul din Brünn, director interimar prin Ordinul ministerial nr. 10855, din 7 august 1860, apoi definitiv prin Rezoluţia imperială din 18 septembrie 1862, Marek a fost inspector general al învăţământului secundar şi primar în Bucovina din iulie 1869, până la pensionare, în anul 1877. Cf. E. Popovici, *op. cit*., p. 22, 42; S.J.S.A.N., L.S.C.M., dosar nr. 1/1860, f. 18; Ligia Maria Fodor, *Învăţământul secundar în Bucovina (1861–1918)*, Bucureşti, Editura Etnologică, 2014, p. 112.

[8] E. Popovici, *op. cit*., p. 24.

[9] C. Morariu, *Biografia lui Constantin Morariu Andrieviciu, fostu profesoru ord. de teologia morala la institutulu teologicu din Cernautiu scrisa de Unu adêncu stimatoriu a dênsului* (în continuare se va cita: C. Morariu, *Biografia lui Constantin Morariu Andrieviciu*), Gherla, Tipografia „Aurora P. A. Todoranu”, 1889, p. 26.

[10] *Ibidem*.

[11] *Ibidem*, pp. 16–20.

[12] *Ibidem*, p. 20.

[13] *Ibidem*, pp. 23–24.

BDD-A32655 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:29:57 UTC)

cărţi pentru studiul limbii române, alcătuită de această dată în limba germană[14]. Noul catalog, mai cuprinzător, conceput de Constantin Andrievici tot în limba română şi prezentat în conferinţa corpului didactic din 28 ianuarie/9 februarie 1861, cuprindea 124 de titluri de cărţi româneşti, structurate în două secţiuni: 54 de cărţi pentru „promovarea studiului limbei române în cele patru clase inferioare ale gimnasiului" şi 70 „menite să lărgească cunoştinţa limbei române şi ştiinţa literară în clasele cele superioare"[15]. Constantin Andrievici solicita, pe lângă balade, fabule şi poezii de Alecsandri, Văcărescu, Asachi, Bolintineanu, Anton Pann, vocabulare şi manuale de gramatică de Ianovici, Munteanu şi Bellissimus, achiziţionarea *Letopiseţelor* lui Kogălniceanu şi *Istoria Ţării Româneşti şi a Moldovei*, ilustrată cu portretele domnilor moldo-români în două volume – „să cunoască şcolarii şî istoria românilor..., pentru că în istoria numită universala, dară scrisa nemtiesce, nu este amentitu nimica despre români"[16].

Greutăţile întâmpinate în achiziţia cărţilor necesare studiului disciplinei limba română la Gimnaziul din Suceava l-au determinat pe catihetului Constantin Andrievici să întemeieze biblioteca cu cărţi româneşti în locuinţa personală[17]. Demersul a beneficiat şi de sprijinul autorilor şi tipografiilor din Principate, care au donat „cărţi şi publicaţii şcolilor şi bibliotecilor române din Bucovina", urmare a apelului făcut de guvernul român în anul 1861[18]. Interzise de autorităţile de la Viena, deoarece puteau contribui la trezirea conştiinţei naţionale la elevii gimnaziului sucevean, cărţile româneşti au circulat la început clandestin, colecţia fiind asaltată de „tinerimea studioasă" în zilele de duminică şi în sărbătorile religioase de peste an[19]. Promovat profesor de morală şi dogmatică la Institutul Teologic greco-oriental din Cernăuţi, în anul 1869,[20] Constantin Andrievici a lăsat în grija profesorului de religie Ion Beldean cele „113 opere, mai ales româneşti, în 119 volume", pe care le-a adunat „în calitate de catihet al gimnaziului pentru elevii români". În anul 1872, la plecarea din gimnaziu, profesorul Beldean a donat cărţile bibliotecii şcolare[21].

După primul an şcolar, inventarul încheiat pe 10 octombrie 1861 consemna doar două titluri de cărţi în limba română intrate prin donaţie în bibliotecă: *Hronicul vechimei a romano-moldo-vlahilor*, de Dimitrie Cantemir (un volum) şi *Liturgica greco-orientală*, de Silvestru Morariu-Andrievici (două volume). Celelalte achiziţii erau opere în limbile germană, latină şi greacă: 43 de titluri în 252 de volume,

[14] *Ibidem*, p. 26.
[15] *Ibidem*, pp. 27–35.
[16] *Ibidem*, p. 25.
[17] *Ibidem*, p. 37.
[18] I. Nistor, *Istoria Bucovinei*, Bucureşti, Editura Humanitas, 1991, p.149.
[19] C. Morariu, *op. cit*., p. 37; I. Cernat, E. Lazarovici, *Mitocu Dragomirnei, satul de lângă „Cordun": carte monografică*, Botoşani, Editura AXA, 2006, p. 572.
[20] E. Popovici, *op. cit*., pp. 23, 33.
[21] J. Limberger, „Schulnachrichten", în *Programm des griech.-orient. Ober-Gymnasiums in Suczawa für das Schuljahr 1872. Herausgegeben von dem Director des Gumnasiums Joh. Limberger*, Czernowitz, Buchdruckerei des Rudolf Eckhardt, 1872, p. 71 (în continuare se va cita: *Programm des griech.-orient. Ober-Gymnasiums in Suczawa für das Schuljahr 1872*).

BDD-A32655 © 2020 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:29:57 UTC)

dintre care 41 de volume cu finanțare publică (174 de florini austrieci) şi 211 volume reprezentau donații diverse, dintre care 150 erau programe gimnaziale[22].

Analizând evoluția resursei umane a liceului, constatăm că în perioada 1860–1864 numărul elevilor şi a cadrelor didactice a înregistrat o creştere semnificativă. Dacă în septembrie 1860, primul an şcolar a debutat cu patru profesori şi 79 de elevi (60 de elevi în clasa I şi 19 elevi în clasa a II-a), în al doilea an şcolar, liceul completase ciclul inferior cu clasele III şi IV. În anul 1863 a fost inaugurat ciclul superior al liceului, clasa a V-a, cu 19 elevi, iar în anul 1864, clasa a VI-a, cu 16 elevi; totodată, numărul elevilor înscrişi în clasa I a crescut semnificativ, de la 76 de elevi în anul 1863, la 79 în anul 1864. În anul 1866, Gimnaziul din Suceava era liceu clasic complet, cu opt clase în care învățau 288 de elevi – 130 români, 60 germani şi 60 polonezi şi ruteni – şi predau 14 profesori, dintre care patru erau români[23].

Fondurile repartizate de stat bibliotecii liceului din Suceava pentru achiziția de carte erau insuficiente, în contextul creşterii accelerate a resursei umane în gimnaziu. Pentru a suplini această lipsă, spre sfârşitul anului 1864 a fost înființat un Comitet cu scopul de a sprijini activitatea noului institut de învățământ. Comitetul a fost înființat, „prin inițiativă personală, altruistă”, de Johann Kostin senior, moşierul Berzorad, administratorul biroului telegrafic Adam Müler, avocatul de stat dr. Frisch, directorul principal Johann Mitkiewicz, grefierul curții judecătoreşti Klodnicki şi profesorii gimnaziali August Klimfinger şi Ştefan Nosiewicz[24]. Pe 25 decembrie 1864, comitetul a predat conducerii liceului suma de 587 de florini şi şapte creițari şi 12 ducați în aur, iar în scrisoarea de însoțire, „şi-a exprimat dorința ca cca. 150 de florini din această sumă să fie utilizată pentru înființarea unei biblioteci şcolare”, diferența de 398 de florini şi 40 de creițari fiind împărțită „fără întârziere studenților săraci şi merituoşi, […] fără ca să se facă vreo diferență de religie sau naționalitate”[25].

Pentru înființarea bibliotecii elevilor, directorul Marek a trimis Autorității Regionale a Bucovinei o cerere de extindere a bibliotecii şcolare cu nr. 12 589, prin care solicita „pentru trei ani, începând cu 1864/5, câte 300 de florini, pentru următorii 3 ani câte 200, iar apoi câte 50 de florini anual”. Prin corespondența din 25 august/6 septembrie 1865, episcopul greco-oriental a modificat cererea depusă de Marek. Se aproba o „contribuție din Fondul religios greco-oriental al Bucovinei de 200 de florini pentru anul şcolar 1866 şi cu 50 de florini pentru anii următori”. Însă, nota explicită introdusă venea în contradicție cu politica de achiziții reglementată de la Viena. Mai precis, episcopul solicita ca „jumătate din cărțile cumpărate să fie în limba română”, iar selecția cărților româneşti „trebuia făcută de cei doi catiheți greco-orientali, în colaborare cu profesorul de limba română şi cu comisarul

[22] S.J.S.A.N., L.S.C.M., dosar nr. 3/1860, ff. 1–3.

[23] J. Marek, „Schulnachrichten”, în *Programm des griechisch-oriental. Gymnasiums in Suczawa für das Schuljahr 1866*, pp. 38–40.

[24] J. Marek, *op. cit*., p. 40.

[25] *Ibidem*.

BDD-A32655 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:29:57 UTC)

episcopal, iar lista respectivă trebuia înmânată Direcţiei gimnaziului în vederea achiziţionării". Cererea depusă de Josef Marek a fost acceptată de Autoritatea Regională Cernăuţi prin raportul din 30 septembrie, prezentat în 10 octombrie 1865. Era acceptată contribuţia stabilită de Consistoriu, însă a fost respinsă procedura de selecţie a cărţilor, deoarece „contravenea reglementărilor existente şi domeniului de activitate al directorului gimnaziului".

Organizarea bibliotecii elevilor, ca extindere a bibliotecii gimnaziale, a fost aprobată cu Decretul înaltului Minister de Stat din 14 octombrie 1865, nr. 9759"[26]. Biblioteca şcolară, atât de necesară „pentru a împiedica elevii de la distracţii nepermise în timpul liber şi pentru a oferi un înlocuitor al relaţiilor sociale cu influenţă asupra spiritului şi sentimentelor"[27], a fost dotată, conform uricului de fondare, „cu 200 de florini în primul an, iar în anii următori cu 50 de florini din Fondul bisericesc"[28].

Prima achiziţie de cărţi pentru biblioteca elevilor (46 de titluri, în 112 volume) a fost finanţată din suma donată de Comitet, în cuantum de 187 de florini şi 67 de creiţari şi 12 ducaţi. Dintre cele 112 volume achiziţionate pentru elevi în anul 1866, doar 21 de titluri în 21 de volume erau cărţi în limba română: *Din poesiile lui George Sion* (1857, Bucureşti, Tipografia Naţională a lui Iosif Romanov); *Compendiu de Istoria Transilvaniei: cu distinctă privire la români*, de Ioane V. Rusu (1864, Sibiu, Tiparitu şi în comisiune la S. Filtsch); *O victorie de Margat*, *Cânturi intime,* poesii de R. Ionescu (1854, Bucureşti, Libraria lui A. Daniilopolu); *Din poesiile lui Andrei Mureşanu* (1862, Braşov, Tipografia „Ioann Gott"); *Novelle*, de Bucşenescu; *Istoria generală a Daciei sau a Transilvaniei, Ţerei Muntenesci şi a Moldovei*, tomul I–III, de Dionisiu Fotino (1859, Bucureşti, Tipografia Naţională a lui Iosef Romanov et Companie; traducere de George Sion); *Arhiva românească*, de Mihail Kogălniceanu (1860, Iaşi); *Istoria românilor din Dacia Superioară*, I–II, de Alexandru Papiu-Ilarian (1851–1852, Viena); *Istoria românilor din timpurile cele mai vechie până în zilele nostre*, de August Treboniu Laurian (1862, Bucureşti, Tipografia Statului); *Istoria Ţării Româneşti*, editată de fraţii Tunusli (1806, Viena; autor Mihail Cantacuzino – BRV, vol. II, p. 488); *Istoria politică*, de Fătu; *Instituţiunile României*, de Ion Heliade-Rădulescu (1863, Bucureşti, Typographia Heliade şi Asociaţii); Colecţiune de poesii *Faptele eroilor*, cu ilustraţie de Alessandru Pelimon (1857, Bucureşti: Imprimeria Naţională a lui Iosif Romanov et Companie); *Melodii intime,* poezii de George Cretianu (1855, Bucureşti); *Melodii române*, de Bolintineanu (1858, Bucureşti, Imprimeria „C. A. Rosetti"); *Poesii umanitare*, de Cezar Bolliac (1866); *Flori de câmp*, de I. C. Fundescu (1864); *Flori de Moldo-România*, de Alexandru Pelimon (1864); „Progresul", pe anul 1866; *Repertoriul biblio-cronologic*, de Dimitrie Iarcu (1865) etc.[29] Dintre aceste titluri, *Poesiile* lui Sion s-au păstrat până astăzi.

[26] S.A.N.I.C., dosar nr. 3/1860, ff. 1–3.
[27] *Ibidem*.
[28] J. Marek, *op. cit*., p. 39.
[29] J. Marek, *op. cit*., p. 39.

BDD-A32655 © 2020 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:29:57 UTC)

Iniţiativa comitetului din anul 1864 s-a concretizat în fondarea, în anul şcolar 1869–1869, a Asociaţiei pentru ajutorul elevilor săraci şi merituoşi de la Gimnaziul din Suceava, cu scopul de a „susţine elevii săraci ai gimnaziului din Suceava, care se caracterizează prin comportament şi sârguinţă, şi anume fără deosebire de religie sau naţionalitate”[30]. Statutul asociaţiei a fost aprobat de Guvernul provincial cu Decretul nr. 1580, din 23 februarie 1869. Din comitetul de conducere făceau parte: dr. Josef Marek, directorul liceului – preşedinte; Abraham von Prunkul, notar şi reprezentant al Consiliului municipal – vicepreşedinte; profesorul Dimitrie Isopescul – secretar; Johann Lass, vameş – casier şi Adam Müller, administrator birou telegraf – contabil[31]. În scurt timp, asociaţia, care avea sediul în Suceava, a strâns 600 de florini din contribuţia membrilor, a comunităţilor locale din Gura Humorului şi Iţcani, precum şi din partea Societăţii Muzicale din Suceava, care a donat 200 de florini şi patru ducaţi de aur, „ca venit net al unui concert special organizat în acest scop umanitar”[32]. Articolul 22 din Statut prevedea ca, în cazul dizolvării asociaţiei, indiferent de motive, „întregul său patrimoniu va intra în biblioteca elevilor liceului din Suceava”[33]. În anul 1890, s-a constituit Asociaţia de Ajutor Gimnazială, instituţie autonomă, pe baza statutului modificat al fostei Asociaţii pentru ajutorul elevilor săraci şi merituoşi ai Gimnaziului din Suceava, înfiinţată în 1869[34].

Înfiinţarea paralelelor româneşti în anul 1881 a deschis porţile gimnaziului copiilor de ţărani români, populaţia şcolară înregistrând o creştere progresivă la ciclul inferior. Prima clasă divizionară românească a fost organizată în septembrie 1881, cu 38 de elevi, în baza Ordinului ministerial din 7 iunie 1881 şi cu Rezoluţia imperială din 4 februarie 1882[35]. Anul şcolar 1881–1882 a debutat cu 19 profesori

[30] Idem, „Schulnachrichten”, în *Programm des griechisch-orientalischen Gymnasiums in Suczawa für das Schuljahr 1869*, Czernowitz, Druck von Rudolf Eckhardt, 1869, p. 81.

[31] „Până la 13 iulie se alăturaseră asociaţiei în ordine cronologică: a) ca membri fondatori domnii *pleno titulo* şi laudabilele corporaţii: dr. Josef Marek; Demet. Ritt. v. Popowicz (30 florini); Konst. v. Myrza (3 ducaţi în aur); Baron Demeter v. Petrino (20 florini); Freiherr Nikol. v. Kriste (12 florini); Alex. Ritter v. Popowicz (30 florini); Georg Ritter v. Popowicz; Gemeinde Skeja; Ferd. Eus. Ritter v. Popowicz (30 florini); d-na Pulcheria v. Grigorcze; Sigm. v. Gorzecki Lichtenberger, cu un cadou de 20 florini, districtul Gura Humorului; Nikol. Stefanowicz; Berl Perker (15 florini); prototopul Georg Grigorowicz; pastorul Georg Popowicz; Aut. Stokera, districtul Snirawa, cu 50 florini, împreună cu declaraţia că doreşte să contribuie anual cu 2 florini, ca şi Elias Botezat; b) ca membri contributori domnii *pleno titulo* şi laudabilele corporaţii: dr. Jos. Berggrün; Konst. Polonik; Joh. Mitkiewicz, comuna Iţcani (5 florini); venerabilul pastor senior Herakl Gołębiowski (5 florini); venerabilul pastor senior Ig. Stefanowicz, comuna Buninţi (4 florini); Adam Jaworski (3 florini); Fleischmann (3 florini); Aaron Rosenfeld, C. Ebert şi Ansamblul de Canto din Suceava au dedicat asociaţiei 200 florini şi 4 ducaţi în aur, ca venit net dintr-un concert special organizat în acest scop umanitar”. Cf. J. Marek, *op. cit.*, p. 79.

[32] J. Marek, *op. cit.*, pp.79–80.

[33] *Ibidem*, p. 87.

[34] Şt. Draczinski, „Schulnachrichten”, în *Programm des Gr.-Or. Ober-Gymnasiums in Suczawa. für das Schuljahre 1890*, Czernowitz, Concess. Tipo- und Litographie des Erzb. Silvester Morariu-Andriewicz, 1890, p. 69.

[35] E. Popovici, *op. cit*., p. 57.

BDD-A32655 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:29:57 UTC)

şi cu o populaţie şcolară de 374 de elevi, dintre care 330 rămaşi la sfârşitul anului. După naţionalitate, au finalizat anul şcolar 139 de elevi români, 142 de germani, şase armeni, 30 de polonezi, 10 ruteni, doi ruşi şi un elev ungur. Colectivul didactic era alcătuit din 19 profesori[36]. În anul 1884–1885, au predat 23 de profesori[37] şi au fost organizate patru clase paralele româneşti la ciclul inferior al liceului; gimnaziul avea o populaţie şcolară de 499 de elevi înscrişi în septembrie (392 rămaşi), dintre care 256 la clasele de germană şi 136 la cele româneşti. Situaţia statistică a resursei umane s-a menţinut aproximativ în aceiaşi parametri până în septembrie 1902, când a fost inaugurată prima clasă românească la ciclul superior al liceului.

Pentru a menţine echilibrul între cerere şi ofertă, biblioteca avea nevoie de fonduri suplimentare pentru achiziţia de carte. La solicitarea profesorilor, în anul 1884 a fost înfiinţaţă societatea „Lădiţa şcolii”, care putea dubla sursele de ajutor pentru elevii cu posibilităţi financiare limitate. Societatea a fost autorizată cu Decretul nr. 987, din 5 iulie 1884, emis de Consiliul Şcolar Regional. Era „un fel de magazin şcolar” de unde elevii „puteau împrumuta manuale şcolare sau alte ajutoare didactice”[38]. Ca primă investiţie, cărţile achiziţionate pentru biblioteca profesorilor şi pentru cea a elevilor au fost atribuite „Lădiţei”. Celor 580 de manuale existente, s-au alăturat cărţile donate de profesorii Ştefan Repta, Gherasim Buliga, Hieronim Muntean, donaţii din partea editurilor „Tempsky” din Viena şi „Kleinmayer” din Laibach, din partea absolvenţilor promoţiei 1883 – Aristarch Gribowski, Ferdinand Zettel, Theodot Jarema, Georg Horga, Leib Lauer şi de la elevii Ziegler Hermann cl. II, Ignatz Ackermann cl. II, Marcus Sigall cl. II şi Chaim Plitter cl. III[39].

Însă, „Lădiţa şcolii” era dependentă aproape în totalitate de donaţiile de carte din partea elevilor şi absolvenţilor. Cele 587 de volume existente în anul şcolar 1888–1889 au „deservit” 166 de elevi. Pentru ca instituţia „să-şi îndeplinească scopul mai departe şi chiar în mod mai extins”, profesorii liceului au propus modificarea statutului, aprobată de Consiliului Şcolar Regional prin Decretul nr. 431, din 16 aprilie 1889. Conform §2 din statut, au fost asigurate „Lădiţei şcolii” „contribuţii periodice şi considerabile”, elevii organizând colecte voluntare la sărbătorile importante, de Paşti şi de Crăciun. Fondurile strânse de elevi în anul 1890, în cuantum de 84 de florini şi şase creiţari, au fost utilizate în anul şcolar următor. Din anul 1888, „Lădiţa şcolii” a primit 160 de cărţi donate de editurile „F. Tempsky” (şapte volume), „C. Graeser” (două volume) şi „C. Gerold” (11 volume) din Viena,

[36] J. Limberger, „Schulnachrichten”, în *Programm des griech.-orient. Ober-Gymnasiums in Suczawa für das Schuljahr 1881. Veröffentlicht von dem Director des Gymnasiums Johann Limberger*, Czernowitz, Druck von Rudolf Eckhardt, 1881, pp. 62–65.

[37] E. Popovici, *op. cit*., p. 35.

[38] Şt. Draczinski, „Schulnachrichten”, în *Programm des gr.-or. Ober-Gymnasiums in Suczawa für das Schuljahr 1885*, Suczawa, Druck von Rudolf Eckhardt in Czernowitz, 1885, p. 63.

[39] *Ibidem*, pp. 68–69.

BDD-A32655 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:29:57 UTC)

„Şcoala Română” din Suceava (şase volume), Asociaţia de Ajutor Gimnazială (16 volume), absolvenţi (58 de volume) şi elevi ai liceului din clasele II–IV şi VI–VII (60 de volume)[40]. Alături de valoroasele donaţii de cărţi care au îmbogăţit „Lădiţa şcolii” în 1897, „partea mai săracă a tineretului studios” a beneficiat de tratamente „fără onorar” din partea medicilor suceveni, dr. Teofil Lupu, absolvent al liceului, şi dr. Krämer[41].

Din anul şcolar 1908–1909, clasele de liceu s-au dublat şi la cursul superior. Înfiinţat în anul 1860 pentru comunitatea majoritar românească din Bucovina, gimnaziul sucevean a devenit integral românesc după jumătate de secol de la fondare. În septembrie 1908, au fost organizate 16 clase în care studiau 849 de elevi şi predau 47 de profesori. După naţionalitate, dintre cei 422 de elevi înscrişi la clasele de germană şi cei 427 care studiau în clasele divizionare româneşti, 457 erau români, 360 germani, trei armeni, 24 polonezi, patru ruteni şi un ceh. 20 de elevi erau înscrişi la învăţământul privat.

Extinderea claselor paralele româneşti la cursul superior al liceului a reprezentat o izbândă a comunităţii româneşti şi a profesorilor români ai liceului, cu contribuţia hotărâtoare a elevilor clasei a VIII-a din anul 1906 – diriginte Ion I. Nistor, istoric, profesor al gimnaziului între 1904 şi 1907 –, verificaţi la disciplina Limba germană de inspectorul şcolar venit special de la Cernăuţi. Printre absolvenţii acestei promoţii de elită îi regăsim pe Ioan Bileţchi – viitorul director al Liceului „Dragoş Vodă” din Câmpulung Moldovenesc în perioada interbelică, Ion Grămadă – eroul de la Cireşoaia, Dimitrie Marmeliuc – voluntar în armata română, rănit în luptele de la Mărăşeşti, Alexandru (Leca) Morariu – profesor universitar, publicist[42]. Pentru existenţa divizionarelor româneşti la liceul din Suceava, profesorii români ai şcolii au asigurat elevilor manuale în limba română. Comisia de cenzură înfiinţată de ministerul de resort pe lângă Consiliul şcolar al Bucovinei putea acorda, din anul 1903, aprobări prealabile manualelor şcolare pentru clasele cu predare în limba română. Manuscrisele cărţilor didactice primeau, însă, aprobare definitivă exclusiv de la Ministerul Învăţământului şi Cultelor din Viena. Au rămas în manuscris manualele de limba română pentru clasele VII–VIII alcătuite de Eusebie Popovici, deşi primiseră aviz favorabil (1913) de la Comisiunea de cenzură. Ministerul Învăţământului din Viena le-a returnat autorului după doi ani (1915) pentru completarea cu lectură patriotică austriacă „la care nici într-un caz nu

[40] Şt. Draczinski, „Schulnachrichten”, în *Programm des Gr.-Or. Ober-Gymnasiums in Suczawa. für das Schuljahre 1890*, pp. 69–71.

[41] Şt. Repta, „Schulnachrichten”, în *Jahres-Bericht des Gr.orient. Ober-Gymnasiums in Suczawa. Veröffentlicht am Sclusse des Schuljahres 1896/97*, Suczawa, Buchdruckerei Hermann Beiner, 1897, p. 73.

[42] Idem, „Schulnachrichten”, în *Jahres-Bericht des gr.-or. Ober-Gymnasiums in Suczawa. Veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1905/6 von Stefan von Repta Gymnasial-Direktor*, Suczawa, Buchdruckerei Hermann Beiner, 1906, pp. 1–2, 33.

BDD-A32655 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:29:57 UTC)

s-ar putea renunţa" şi care în literatura română nu exista[43]. Cărţile didactice, alcătuite sau traduse după manuale germane oficiale şi aprobate de comisie, au fost editate şi tipărite la Suceava, în Editura „Hermann Beiner", înainte de război, când Bucovina era sub ocupaţie austriacă: *Geografie*, cl. I şi a II-a, de Isopescul; *Geometrie*, cl. I–III, de Em. Antonovici; *Cartea de cetire*, cl. I, de Şt. Ştefureac; *Gramatica latină*, de Lazăr Vicol; *Exerciţii latine*, de Euseb Popovici etc.[44]

Dezvoltarea continuă a fondului de carte a făcut ca biblioteca gimnaziului sucevean să devină deţinătoarea unei colecţii care, pe lângă operele scriitorilor antici, memorii, cronici şi biografii, albume cu fotografii din domeniul artei, operele scriitorilor clasici moderni, tezauriza şi cărţi valoroase prin vechimea, raritatea, tehnica executării. Înainte de Primul Război Mondial, biblioteca Gimnaziului din Suceava deţinea circa 11 000 de titluri în două-trei exemplare (cca 7 000 de titluri în biblioteca profesorală şi cca 4 000 de titluri în biblioteca elevilor).

Evenimentele derulate în Suceava după intrarea României în război (1916) au marcat existenţa bibliotecii gimnaziului. Importante pierderi materiale au fost consemnate în timpul celei de a doua ocupaţii ruseşti (21 iunie 1916 – 2 februarie 1918)[45], când liceul a fost rechiziţionat pentru armata rusească – ca spital de campanie, apoi cazarmă militară, în decembrie 1916. Biblioteca şi muzeele şcolii au fost iniţial sigilate, apoi „concentrate", din 27 martie 1917, în Muzeul de Fizică[46]. Liceul şi-a reluat activitatea în februarie 1917, în primul sediu de la fondare, clădirea Liceului de Fete din localitate (astăzi sediul Colegiului de Artă „Ciprian Porumbescu").

În anul şcolar 1916–1917 au fost organizate cursuri particulare cu predare numai în limba română. Elevii înscrişi au fost distribuiţi în şase clase. Cursurile s-au desfăşurat în perioada 6 februarie – 20 iulie 1917, la început în două încăperi. Până la rezolvarea problemei spaţiului, clasa a 5-a a fost organizată în locuinţa particulară a consilierului de tribunal Eugen Tarnavschi. Secţiile germane s-au redeschis după plecarea ruşilor şi revenirea austriecilor în Suceava. Anul şcolar 1917–1918 a debutat pe 15 martie 1918, cu 259 de elevi publici şi 25 de elevi particulari (români şi germani) la cursul inferior. La cursul superior au fost organizate numai secţii germane[47].

[43] E. Popovici, *op. cit*., p. 99.

[44] S.J.S.A.N., L.S.C.M., dosar nr. 28/1942, f. 130.

[45] V. Morariu, „Liceul din Suceava în timpul răsboiului mondial, 1914–1918", în „*Anuarul Liceului ort. or. «Ştefan cel Mare» în Suceava publicat la finele anului şcolar 1921/22 de Vasile Burduhos director*", Suceava, Tip. „Şcoala Română", 1922, pp. 6–7.

[46] „Se făcuse şi un demers pentru sigilarea bibliotecilor şi a muzeelor; sigilarea s-a şi făcut, dar s-a dovedit apoi iluzorică, şi la 24 ianuarie s-a putut constata acum o mare desordine în biblioteca profesorilor. La 27 martie a venit ordin ca toate bibliotecile şi muzeele liceului să se concentreze într-o singură încăpere, celelalte având să servească de spital militar. S-a concentrat deci totul în muzeul de fizică şi s-a sigilat uşa. Dar, în era bolşevică liceul a mai fost şi cazarmă şi astfel, după plecarea Ruşilor, am găsit haos". Cf. V. Morariu, *op. cit*., p. 9.

[47] *Ibidem*, pp. 9–12.

BDD-A32655 © 2020 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:29:57 UTC)

Deşi biblioteca şi muzeele şcolii au fost sigilate, colecţile speciale au fost „cercetate” de soldaţii ruşi care „se ştia prin oraş că distrugeau cărţile, întrebuinţându-le drept combustibil”. Au fost arse nenumărate tomuri, cărţi rare şi bibliofile, valori patrimoniale de excepţie, pe motiv că „aveau conţinut tendenţios austriac”. În timpul ostilităţilor, s-a pierdut inventarul bibliotecii încheiat la 31 august 1914 şi au fost distruse sau au dispărut circa 7 275 de volume (3 858 din biblioteca profesorală şi 3 416 din cea a elevilor). Au fost sustrase hărţile geografice de interes pentru ruşi; atlasele geografice şi cele istorice au fost şi ele epurate. După război, biblioteca era „un vraf inform de cărţi aruncate la întâmplare”. Au mai rămas în biblioteca gimnaziului aproximativ 3 226 de volume (3 141 în biblioteca profesorilor şi 584 în biblioteca elevilor). Dintre cele 584 de volume rămase în biblioteca elevilor, 67 erau cărţi româneşti şi 517 germane[48].

Dezvoltarea colecţiilor bibliotecii

Politica de achiziţii a bibliotecii gimnaziului a fost întocmită de primul director al gimnaziului, dr. Josef Marek, în conformitate cu planul de organizare al învăţământului secundar austriac din anul 1849, cu completările ulterioare. Achiziţiile trebuiau să respecte principiul continuităţii, să ţină cont de specificul bibliotecii, de programa şcolară în vigoare, de specialitatea profesorului, în vederea „îmbunătăţirii cunoştinţelor în materia respectivă şi pentru o predare temeinică”, cu încadrarea în bugetul alocat disciplinei. Bibliografiile întocmite pentru fiecare clasă[49], pe baza necesarului înaintat directorului de fiecare profesor al şcolii[50], cuprindeau cărţile selectate de consiliul profesoral, în funcţie de „necesităţile de educaţie ale tineretului gimnazial” şi de „literatura în cele două limbi ale regiunii româna şi ucraineană, pe lângă limba germană”[51]. Pentru biblioteca elevilor trebuiau cumpărate „operele clasice ale limbii materne” şi lucrări care să contribuie la aprofundarea cunoştinţelor elevilor la disciplinele studiate[52]. „Crearea, conservarea şi îmbogăţirea colecţiilor de carte” pentru disciplinele de învăţământ, cu fonduri de la bugetul de stat, trebuia aprobată explicit de Curtea de la Viena[53].

Asigurarea materialului didactic necesar studiului disciplinelor prevăzute în programa primului an şcolar, 1860–1861, a fost prioritară pentru directorul gimnaziului.

[48] *Ibidem*, pp. 3–15.

[49] F.Grassauer, *op. cit*., p. 18.

[50] *Ibidem*, p. 17.

[51] S.A.N.I.C., *loc. cit*.; J. Marek, „Schulnachrichten”, în *Programm des Gr. orient. Ober-Gymnasiums in Suczawa für das Schuljahr 1866*, p. 39.

[52] F. Grassauer, *op. cit*., p. 17.

[53] *Ibidem*, p. 194: „Instructions für die k. k. Universitäts- und Studienbbliotheken, provisorisch erlassen mit Stud. Hof-Comm.-Decrete vom 23. Juli 1825”, Z. 2930.

BDD-A32655 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:29:57 UTC)

În colaborare cu profesorii şcolii, dr. Marek a alcătuit un catalog de achiziţii care a fost discutat în conferinţa corpului didactic din 18/30 octombrie 1860 şi înaintat guvernului local spe aprobare[54]. La cele 48 de titluri în limba germană, s-au adăugat cinci titluri de cărţi româneşti dintre cele 71 de titluri propuse de catihetul Constantin Andrievici, primul profesor român al liceului. Deoarece cărţile solicitate de Andrievici se găseau în librăriile din Iaşi şi Bucureşti, achiziţia publicaţiilor româneşti nu s-a concretizat. Lista achiziţiilor cuprindea opera scriitorilor clasici greci şi latini, manuale şcolare, atlase, majoritatea în limba germană, achiziţionate prin cumpărătură – 24 de titluri în 41 de volume, în valoare totală de 174 de florini austrieci; donaţiile se cifrau la 19 titluri, în 211 volume[55].

Între 1860 şi 1866, directorul Josef Marek s-a ocupat personal de organizarea bibliotecii Gimnaziul din Suceava. Au fost achiziţionate 236 de titluri, în 561 de volume, în valoare totală de 1 325 de florini şi 96 de creiţari. Dintre acestea, 27 de titluri, în 247 de volume, au fost donate de instituţii, profesori, personalităţi locale. Media anuală a fondurilor alocate pentru achiziţia de cărţi a fost de 220 de florini şi 99 de creiţari[56]. Centralizarea cheltuielilor la nivelul sistemului de învăţământ secundar din Imperiul Austro-Ungar se făcea prin intermediul anuarelor aferente fiecărei şcoli, comunicate ministerului de resort de la Viena. Primul anuar al gimnaziului a fost publicat la Cernăuţi, în anul 1863, la tipografia lui Rudolf Eckhardt. Periodicul consemnează 41 de titluri, în 55 de volume, intrate în biblioteca gimnazială, dintre care 33 de titluri, în 47 de volume, au fost achiziţionate din fonduri bugetate, iar opt titluri, în opt volume, reprezintă donaţii diverse. Printre lucrările de critică literară la opera clasicilor greci şi latini, atlase, periodice şi modele de manuale şcolare, regăsim opera filologului român Timotei Cipariu (*Cipariu philol. Werke 4 Bde. – Crestomaţie sau Analecte literarie*, Blaj, 1858; *Elemente de limba română*, Blaj, 1854; *Compendiu de gramatica limbei române*, Blaj, 1862; *Elemente de poetică, metrică şi versificaţiune*, Blaj, 1860)[57]. Obligativitatea publicării achiziţiilor în anuare, cu specificarea provenienţei, a fost reglementată cu Decizia ministerială nr. 8710, din 9 iunie 1875[58].

Dezvoltarea colecţiilor bibliotecii s-a făcut prin cumpărătură şi prin donaţii. Fondurile alocate pentru achiziţia de carte variau, în funcţie de veniturile adunate „pentru materiale didactice”. Finanţarea de bază provenea din sume alocate de Direcţia Cultură-Educaţie din cadrul Ministerului de Stat, cu sprijinul consistent al Fondul Bisericesc din Bucovina, din sumele pe care primăria Sucevei se obliga să le

[54] C. Morariu, *Biografia lui Constantin Morariu Andrieviciu*, p. 26.

[55] S.J.S.A.N., L.S.C.M., dosar nr. 3/1861, ff. 1–4.

[56] *Ibidem*, dosar nr. 3/1861, ff. 1–3; dosar nr. 3/1862, ff. 1–3, 5–7; dosar nr. 3/1863, ff. 1–4; dosar nr. 3/1866, ff. 1–2.

[57] J. Marek, „Schulnachrichten”, în *Programm des k. k. gr. n. unirten Ober-Gymnasiums in Suczawa für das Schuljahr 1863*, Czernowitz, Buchdruckerei von Rudolph Eckhardt, 1863, p. 21.

[58] F. Grassauer, *op. cit*., p. 18.

BDD-A32655 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:29:57 UTC)

asigure gimnaziului[59], din taxele legale de admitere în gimnaziu şi pentru eliberarea certificatelor duplicat[60], din contribuţii oferite de societăţile înfiinţate pentru a sprijni învăţământul românesc în Bucovina[61]. Suma parţială alocată era desemnată de corpul didactic în conferinţă publică. Biblioteca putea beneficia şi de mici contribuţii oferite de elevi, la solicitarea şcolii, care trebuiau publicate în anuarele instituţiei[62]. La gimnaziul din Suceava, fiecare elev nou intrat în şcoală trebuia să achite taxa de un florin austriac pentru bibliotecă. Fondul, constituit astfel pentru achiziţia de cărţi, a fost utilizat mai târziu pentru „furniturile şcolare”[63]. Pentru achiziţia cărţilor didactice necesare deschiderii primului an şcolar, gimnaziul sucevean a dispus în anul 1860 de 561 de florini şi 70 de creiţari austrieci, dintre care 161 de florini şi 70 de creiţari proveneau din taxele şcolare, iar 400 de florini erau din partea primăriei Sucevei, care „se obliga de a da în fiecarele an câte 200 de florini [...] spre întemeiarea şi inavuţîrea bibliotecei gimnasiale”[64]. Contravaloarea achiziţiilor de cărţi varia în funcţie de oferta pieţei. Din suma alocată bibliotecii în primii şase ani şcolari s-au folosit 1 325 de florini şi 96 de creiţari, cheltuielile anuale fiind următoarele: 174 de florini (1861), 354 de florini şi 79 de creiţari (1862), 272 de florini şi 17 creiţari (1863), 184 de florini şi 81 de creiţari (1864), 141 de florini şi 88 de creiţari (1865) şi 198 de florini şi 31 de creiţari (1866)[65].

„În mod regulat şi gratuit”, bibliotecile din sistemul de învăţământ public austriac primeau exemplare din cărţile comandate sau editate de Ministerul Învăţământului de la Viena din fonduri bugetare, volume primite de la guvernele ţărilor străine şi rapoarte de la Camerele de Comerţ şi de Întreprinderi Mici, potrivit Decretului nr. 16 417, emis de Ministerul pentru Cultură şi Educaţie pe 23 noiembrie 1854. Cu titlu gratuit ajungeau în şcoli şi dispoziţiile elaborate de

[59] J. Marek, „Schulnachrichten”, în *Programm des Gr.orient. Ober-Gymnasiums in Suczawa für das Schuljahr 1866*, p. 39.

[60] S.J.S.A.N., L.S.C.M., dosar nr. 3/1876, ff. 12–13; dosar nr. 2/1877, ff. 6–8; dosar nr. 2/1878, ff. 2–3; dosar nr. 2/1879, f. 8–12; dosar nr. 3/1882, ff. 1–3; dosar nr. 2/1884, ff. 1–3.

[61] J. Marek, „Schulnachrichten”, în *Programm des Gr. orient. Ober-Gymnasiums in Suczawa für das Schuljahr 1866*, p. 40; idem, „Schulnachrichten”, în *Programm des griechisch-orientalischen Gymnasiums in Suczawa für das Schuljahr 1869*, p. 81; Şt. Draczinski, „Schulnachrichten”, în *Programm des gr.-or. Ober-Gymnasiums in Suczawa für das Schuljahr 1885*, pp. 63, 68–69.

[62] F. Grassauer, *op. cit*., p. 16.

[63] J. Limberger, „Schulnachrichten”, în *Programm des griech.-orient. Ober-Gymnasiums in Suczawa für das Schuljahr 1877*, Czernowitz, Druck von Rudolf Eckhardt, 1877, p. 55; Idem, „Schulnachrichten”, în *Programm des griech.-orient. Ober-Gymnasiums in Suczawa für das Schuljahr 1878*, Czernowitz, Druck von Rudolf Eckhardt, 1878, p. 112; idem, „Schulnachrichten”, în *Programm des griech.-orient. Ober-Gymnasiums in Suczawa für das Schuljahr 1879*, Czernowitz, Druck von Rudolf Eckhardt, 1879, p. 59; idem, „Schulnachrichten”, în *Programm des griech.-orient. Ober-Gymnasiums in Suczawa, für das Schuljahr 1880*, Czernowitz, Druck von Rudolf Eckhardt, 1880, p. 68.

[64] C. Morariu, *op. cit*., p. 20.

[65] S.J.S.A.N., L.S.C.M., dosar nr. 3/1861, ff. 1–3; dosar nr. 3/1862, ff. 1–3, 5–7; dosar nr. 3/1863, ff. 1–4; dosar nr. 3/1866, ff. 1–2.

BDD-A32655 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:29:57 UTC)

minister, în conformitate cu decretul nr. 8482 emis de aceeaşi instituţie pe 11 august 1862[66].

Donaţiile primite de bibliotecă au fost valoroase şi consistente, demonstrând profunda preţuire arătată instituţiei de învăţământ sucevene. Instituţiile de stat din imperiu şi din Principate, comunităţile locale, editurile româneşti şi străine, persoane fizice, profesori şi elevi ai liceului care au contribuit la sporirea colecţiilor speciale au fost consemnate în anuarele şcolii: anul 1869 – donaţia *post-mortem* „Ştefan Nosievici", 19 lucrări de matematică şi de fizică oferite şcolii de mama şi de cumnata profesorului[67]; anul 1872 – donaţiile dr. Blasius Knauer, profesor de ştiinţe naturale şi matematică între 1860 şi 1871 (12 volume de ştiinţe socio-umane, o lucrare de matematică şi opt titluri în 34 de volume de ştiinţe naturale); preotul Ioan Beldean – profesor de limba română şi religie ortodoxă în perioada 1863–1864 (113 titluri în limba română, în 119 volume, donate bibliotecii elevilor de profesorul Constantin Morariu-Andrievici); Josef Fleischer – absolvent al gimnaziului, promoţia 1878, şi profesor de latină şi elină la liceul din Suceava în perioada 1883–1900[68]; anul 1880 – comerciantul sucevean Markus Krämer a îmbogăţit colecţiile bibliotecii cu opera *Istoria generală a lumii*, în 87 de volume, o completare a *Istoriei universale* a autorilor englezi Wilhelm Guthrie şi Johann Gray, realizată de istoricii germani între 1785 şi 1808[69]; anul 1884 – cetăţeni ai Sucevei şi elevi ai gimnaziului au donat 210 titluri, printre care se regăsesc şase volume cu valoare patrimonială, trei păstrate până astăzi: *Dictionariu romanesc-latin şi unguresc*, de Ioan Bobb (1822, 1823, Cluj); *Dictionnaire italien-francois-espagnol* (1671, Geneva); *Grammatica Daco-Romana*, de Alexi Ioannes (1826, Viena)[70]; anul 1907 – donaţia profesor Ştefan de Repta, 472 de titluri, în 495 de volume, pentru biblioteca profesorilor şi 54 de titluri, în 54 de volume, pentru biblioteca elevilor[71].

[66] F. Grassauer, *op. cit*., p. 245.

[67] S.J.S.A.N., L.S.C.M., dosar nr. 3/1870, ff. 7–8; J. Kriz, „Schulnachrichten", în *Programm des griech.-orient. Gymnasiums in Suczawa für das Schuljahr 1870*, Czernowitz, Druck von Rudolf Eckhardt, 1870, p. 117.

[68] J. Limberger, „Schulnachrichten", în *Programm des griech.-orient. Ober-Gymnasiums in Suczawa für das Schuljahr 1872*, pp. 69–71.

[69] Idem, „Schulnachrichten", în *Programm des griech.-orient. Ober-Gymnasiums in Suczawa, für das Schuljahr 1880*, p. 53.

[70] H. Muntean, „Schulnachrichten", în *Programm des gr.-or. Ober-Gymnasiums in Suczawa für das Schuljahr 1884. Veröffentlicht vom Directors-Stellvertreter Prof. Hieronymus Muntean*, Czernowitz, Druck von Rudolf Eckhardt, 1884, pp. 70–79.

[71] S. Repta, „Schulnachrichten", în *Jahres-Bericht des gr.-or. Ober-Gymnasiums in Suczawa. Veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1904/5 von Stefan von Repta Gymnasial-Direktor*, Suczawa, Buchdruckerei Hermann Beiner, Im Selbstverlage der Anstalt, 1905, pp. 20–24; Idem, „Schulnachrichten", în *Jahres-Bericht des gr.-or. Ober-Gymnasiums in Suczawa, veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1905–1906 von Stefan von Repta Gymnasial-Direktor*, Suczawa, Buchdruckerei Hermann Beiner, 1906, pp. 19–23; K. Kossowicz, „Schulnachrichten", în *Jahres-Bericht des gr.-or. Ober-Gymnasiums in Suczawa. Veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1906/7 von Konstantin Kossowicy, Leiter*, Suczawa, Buchdruckerei Hermann Beiner, 1907, pp. 22–32.

BDD-A32655 © 2020 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:29:57 UTC)

Colecţia de carte veche, majoritatea intrată în bibliotecă prin donaţie, cuprinde şapte cărţi româneşti tipărite între 1794 şi 1830: în Iaşi (două), Cluj (una), Viena (doua) şi Bucureşti (două) şi o carte apărută la Iaşi în anul 1831. Cele 11 cărţi vechi, străine (11 titluri, în 9 volume), imprimate în perioada 1581–1750, au apărut în oficinele din Strasbourg (două), Ursel (două), Leiden (una), Frankfurt (trei), Geneva (una), Bruxeles (una), Utrecht (una). Cărţile străine tipărite după 1750 (19 titluri, în 115 volume) provin, preponderent, din spaţiul german: Frankfurt (una), Leipzig (şase), Dresden (patru), Halle (trei), Riga (doi), Mitaviae (opt), Troppau (81), Nürnberg (una), Jena (una), Augsburg (una), Viena (şase) şi din Veneţia (una). Din punct de vedere lingvistic, cărţile din colecţie provin în procent de 58,43 din spaţiul german, 34,09% din provinciile româneşti, 3,24% din Franţa, 1,26% din Cehia, 0,66% din Italia, iar în număr restrâns (2,32%), sunt disponibile în alte limbi. Cele două volume din secolul al XVI-lea au fost imprimate la Strasbourg şi Ursel în limba latină; şapte exemplare din secolul al XVII-lea au fost tipărite în limba latină în Frankfurt, Strassbourg, Geneva, Bruxelles şi Utrecht; dintre cele 27 de titluri tipărite în secolul al XVIII-lea, 15 sunt în limba germană, celelalte în limba latină; dintre cele 11 cărţi apărute la începutul secolului al XIX-lea, cinci continuă opera în 81 de volume, tipărită la Troppau între 1785 şi 1808, iar şase sunt cărţi vechi româneşti publicate de oficinele din Iaşi, Cluj, Bucureşti şi Viena, în limba română, cu caractere chirilice româneşti, sau bilingv, în limba română şi în limba latină. Originea cărţilor vechi din bibliotecă este documentată doar în unele situaţii.

În anul 1872, profesorul dr. Blasius Knauer, donează şcolii 21 de titluri, printre care regăsim şi cărţi străine tipărite după anul 1750: *Lehrbuch der Logik*, de Christian Weiss (1801, Leipzig)[72]; *Grundriss der Moralphilosophie für Vorlesungen* (1793, Jena)[73] – lucrare de etică şi filosofie publicată de Erhard Carl Christian Schmid (1761–1812), profesor de teologie şi filosofie la Giessen şi Jena, adept al filosofiei kantiene; cartea are structura unui curs academic şi cuprinde o parte analitică, una sintetică şi bibliografie selectivă.

Din donaţia primului profesor român al gimnaziului sucevean, preotul Constantin Morariu-Andrievici (1860–1869), regăsim în colecţie un titlu din opera istorică a lui Voltaire, *Versuch einer allgemeinen Weltgeschichte*, tomul I–IV (1760–1762, Dresden & Leipzig, Walther) şi *Geschichte des transalpinischen Daciens*, alcătuită de Franz Joseph Sulzer, tom I–III (1781–1782, Wien, Graässer).

Profesorul de istorie şi geografie Wilhelm Schmidt (1869–1870), donează şcolii *Allgemeine Geschichte von Polen*, opera nefinalizată a Cavalerului de Solignac, tradusă în limba germană de Karl Friedrich Pauli (1763, Halle, Franck) şi continuată, în anul 1765, de istoricul Johann Friedrich Joachim, bibliotecar la Universitatea din Magdeburg (1765, Halle, Franck).

O donaţie valoroasă şi consistentă a primit şcoala în anul 1884 din partea unor cetăţeni ai Sucevei şi elevi ai gimnaziului, care au dorit să-şi păstreze

[72] J. Limberger, „Schulnachrichten”, în *Programm des griech.-orient. Ober-Gymnasiums in Suczawa für das Schuljahr 1872*, p. 69.
[73] *Ibidem*.

BDD-A32655 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:29:57 UTC)

anonimatul[74]. Cărţile au intrat în gestiunea bibliotecii profesorale şi în cea a elevilor, fiind înregistrate în anuarul şcolii. Dintre cele şase cărţi vechi donate, patru au rezistat în timp: *Dictionariu romanesc-latin şi unguresc*, în două volume, de Ioan Bobb (1822–1823, Cluj); *Grammatica daco-romana*, de Ioan Alexi (1826, Viena) şi *Dictionnaire italien-francois-espagnol*, alcătuit de Girolamo Vittori (1671, Geneve, Tournes). În acelaşi an, Ackermann Ignatz, elev în clasa I, donează bibliotecii profesorilor lucrarea *Lucians von Samosata, Sämtliche Werke. Aus dem Griechischen übersetzt und mit Anmerkungen und Erläuterungen versehen*, von C. M. Wieland, Sechster Theil (1789, Leipzig, im Verlag der Weidmannischen Buchhandlung)[75].

În anul 1887, profesorul Josef Fleicher, suplinitor de limba latină şi limba greacă, donează gimnaziului 15 titluri, în 34 de volume, printre care regăsim cărţi vechi străine: *C. Cornelii Taciti – Notae politicae*, de Christophori Forstneri, în două volume (1661–1662, Francofurti)[76] şi *Ezechielis Spanhemii in Callimachi hymnos observationes*, de Ezechiel Spanheim (1697, Ultajecti)[77]; Caius Valerius Catullus, *Catullus Tibullus et Propertius* ex recensione Jo. Antonii Vulpii cum notis selectoribus et indice locupletissimo, tom II (1786, Venetiis, Thomam Bettinelli)[78].

La retragerea din activitate, în anul 1906, directorul liceului, eruditul profesor de filologie clasică şi limbă germană Ştefan von Repta, „cunoscător temeinic a istoriei şi literaturii româneşti”, a oferit liceului „o adevărată comoară de cărţi şi reviste”[79]. Printre cele 456 de titluri donate bibliotecii profesorilor şi 53 de titluri oferite bibliotecii elevilor, regăsim şi cărţi vechi străine: *Epistolarum M.T. Ciceronis Ad Atticum*, Libri XVI. (1581, Argentorati; cea mai veche carte din bibliotecă)[80]; Luciani Samosatensis, *Opera omnia*, Curavit Ioan. Pet. Schmidt. Mitav., tomul IV, V, VI, VIII (1776–1800)[81]; *Supplementa Liviana*, de Joh. Freinshemio (1662, Argentorati & Francofurti: Simonem Paulli)[82]; Christian David Iani, *Artis poeticae latinae*, Libri IV (1774, Halle, Orphanotrophei)[83]; Quintus Horatius Flaccus, *Opera*, Illustravit Christian Wilhelm Mitscherlich, tomul I–II (1800, Lipsiae, Crusius)[84].

[74] H. Muntean, „Schulnachrichten”, în *Programm des gr.-or. Ober-Gymnasiums in Suczawa für das Schuljahr 1884*, pp. 70–79.

[75] *Ibidem*, p. 74.

[76] Şt. Draczinski, „Schulnachrichten”, în *Programm des Gr.-or. Ober-Gymnasiums in Suczawa für das Schuljahr 1887*, Suczawa, Erbischöfliche Buchdruckerei in Czernowitz, 1887, p. 59.

[77] *Ibidem*, pp. 59–60.

[78] *Ibidem*, p. 59.

[79] I. Nistor, „Ştefan de Repta”, în *Calindariul poporului bucovinean pe anul 1912*, Cernăuţi, Societatea Tipografică Bucovineană, 1912, p. 54.

[80] K. Kossowicz, „Schulnachrichten”, în *Jahres-Bericht des gr.-or. Ober-Gymnasiums in Suczawa. Veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1906/7*, p. 23.

[81] *Ibidem*, pp. 24–25.

[82] *Ididem*, p. 27.

[83] C. D. Iani, *Artis poeticae latinae*, Libri IV, Halle, Orphanotrophei, 1774.

[84] K. Kossowicz, *loc. cit*.

BDD-A32655 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:29:57 UTC)

Colecţia de periodice cuprinde 28 de publicaţii tipărite în limba română, în oficinele româneşti şi străine (până în anul 1818), precum şi periodice germane publicate la Viena şi Cernăuţi (până în anul 1870). Publicarea anuarelor colegiului din perioada austriacă (1862–1914) a fost sistată după izbucnirea războiului. Anuarul aferent anului şcolar 1875–1876 nu a fost publicat, ca urmare a Decretului Ministerului Educaţiei din Viena nr. 10299, din 30 iunie 1876.[85] Periodicele vechi, româneşti şi străine, au intrat în colecţie prin cumpărătură şi prin donaţii. Achiziţiile s-au făcut cu sume din Fondul şcolar de stat (der Landesschulfond)[86] şi din veniturile Fondului bisericesc (der griechisch-orientalische Religionsfond der Bukowina)[87], fiind „destinate exclusiv pentru întreţinerea Bisericii greco-orientale (ortodoxe) şi a şcolilor ei confesionale”[88]: „Convorbiri literare” (1900, 1905–1906, 1908, 1910–1911, 1913); „Viaţa românească” (1908, 1910–1911); „Natura” (1908, 1910–1911, 1913); „Candela” (1910–1911, 1913)[89]. Au donat periodice vechi româneşti (până în 1918) instituţii publice, societăţi culturale, case de editură şi tipografii din Imperiul Austro-Ungar şi din Principate: Consistoriul Arhiepiscopal din Cernăuţi („Candela”, 1884–1907, „Schematismus der Bukowinaer gr.-or. Archiepiscopal-Diöcese”, 1881–1913, „Foaia ordinăciunilor”, 1885–1913), profesor dr. Orest Tarangul de Valea Uţei („Candela”, 22 volume din 1882–1905), Academia Română, Bucureşti („Analele”, seriile I–II), Societatea pentru Cultura şi Literatura Română în Bucovina („Foaea” şi „Calendarul” Societăţii, 1878–1885), Tipografia „W. Krafft” din Sibiu („Amicul poporului”, 1867 şi 1883; „Călindar pe anul 1883”), redacţia periodicului „Bukowiner pädagogische Blätter in Czernowitz” (1899–1900), revista „Familia” din Oradea Mare, din partea redacţiei (1899–1900), Societatea de Ştiinţe din Bucureşti („Buletinul” Societăţii, 1910–1913), revista „Junimea literară”, Suceava – Cernăuţi, din partea redacţiei (din 1905), săptămânalul „Viitorul”, oferit de redacţie (1905–1913),

[85] J. Limberger, „Schulnachrichten”, în *Programm des griech.-orient. Ober-Gymnasiums in Suczawa für das Schuljahr 1877*, p. 39.

[86] F. Grassauer, *op. cit*, p. 11.

[87] Sorin Toader Clipa, *Fondul Bisericesc al Bucovinei şi lichidarea lui (1948–1949)*, Suceava, Editura Universităţii „Ştefan cel Mare”, 2006, p. 29; Isidor Onciul, „Der griechisch-orientalische Religions-Fonds”, im Band: *Herzogtum Bukowina in Wort und Bild*, Wien, Druck und Verlag der kaiserlich-königlichen Hof und Staatsduckerei, Alfred Hölder k. und k. Hof- und Univesitätsbuchhändler, 1899, p. 165.

[88] Sorin Toader Clipa, *op. cit.*, p. 11.

[89] S. Repta, „Schulnachrichten”, în *Jahres-Bericht des gr.-or. Ober-Gymnasiums in Suczawa. Veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1899/1900 von Stefan von Repta, Gymnasial-Director*, Suczawa, Buchdruckerei Hermann Beiner, Im Selbstverlage der Anstalt, 1900, p. XX. Vezi şi rapoartele directorilor publicate în „Jahres-Bericht/1905”, p. 22; „Jahres-Bericht/1906”, p. 20; *Jahres-Bericht des Gr.-or. Ober-Gymnasiums in Suczawa. Veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1908/9 von Konstantin Kossowicz, Direktor*, Suczawa, Buchdruckerei Hermann Beiner, 1909, p. 60; *Jahres-Bericht des gr.-or. Ober-Gymnasiums in Suczawa. Veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1910/11*, Suczawa, Buchdruckerei Soc. „Şcoala Română”, 1911, p. 47; *Jahres-Bericht des gr.-or. Obergymnasiums in Suczawa. Veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1911/12,* Suczawa, Buchdruckerei Soc. „Şcoala Română”, 1912, p. 30; *Jahres-Bericht des gr. or. Obergymnasiums in Suczawa. Veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1913/14*, Suczawa, Buchdruckerei „Şcoala Română”, 1914, p. 31.

BDD-A32655 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:29:57 UTC)

Societatea Geografică Română din Bucureşti („Buletinul" Societăţii, 1906–1913), profesor dr. Animpodist Daşchievici („Sămănătorul", 1905), Alexandru Lăpedatu – secretarul Comisiunii Monumentelor Istorice din Bucureşti („Buletinul", 1912 şi 1913), studentul la filologie Ilie Torouţiu („Curierul românesc" pe doi ani)[90]. Academia Română donează bibliotecii liceului *Bibliografia românească veche* (BRV), alcătuită de Ioan Bianu şi Nerva Hodoş (tomul I/1903[91], tom II, fasc. I/1905[92]).

Majoritatea calendarelor a intrat în colecţie prin donaţie, în anul 1884, din partea Societăţii „Junimea română" din Suceava, de la elevul Ilie Pantasi, de la personalităţi ale Sucevei şi elevi ai gimnaziului, care au dorit să-şi păstreze anonimatul. În donaţia anonimă pe anul 1884, regăsim periodicele: „Calendar pentru români" (1853, Iaşi, Institutul Albinei), „Kalendar pe anul... cuprinzătoriu de 365 zile cu profeţiile lui Kazamia" (1857 şi 1858, Iaşi, Buciumul Român), „Calendar pe anul bisextile 1876" (Botoşani, Imprimeria Adrian), „Calendaru anticu" (1862, 1863 şi 1866; Bucureşti, Tipografia „Stephan Rassidescu"), „Calendarulu pentru toţi: amusantu şi popularu" (1874, Bucureşti, Librăriile Warta-Joannide), „Curier de ambe sexe" (1844, Bucureşti, tipografia lui Eliade)[93].

Organizarea bibliotecii

Bibiblioteca gimnaziului din Suceava a fost organizată şi condusă, până în anul 1918, de directorii şcolii sau de profesori ocupaţi la clasele superioare ale gimnaziului: profesorul de limbi clasice şi primul director al liceului, dr. Josef Marek[94] (1860–1866); profesorul de istorie şi geografie Dimitrie C. Isopescul[95] (1866–1869);

[90] J. Marek, „Schulnachrichten", în *Programm des griechisch-oriental. Gymnasiums in Suczawa für das Schuljahr 1868*, Czernowitz, Buchdruckerei des Rudolf Eckhardt, 1868, p. 80. Vezi şi rapoartele directorilor publicate în *Programm/1878*, p. 98; *Programm/1979*, p. 40; *Programm/1881*, p. 80; *Programm des gr.-or. Ober-Gymnasiums in Suczawa für das Schuljahr 1882. Veröffentlicht von dem Direktor des Gymnasiums Johann Limberger*, Czernowitz, Druck von Rudolf Eckhardt, 1882, p. 77; *Programm des gr.-or. Ober-Gymnasiums in Suczawa für das Schuljahr 1883*, Czernowitz, Druck von Rudolf Eckhardt, 1883, p. 68; *Programm/1884*, *passim*; *Jahres-Bericht/1885*, p. 63; *Jahres-Bericht/1887*, p. 59; *Jahres-Bericht des gr.-or. Ober-Gymnasiums in Suczawa. Veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1898/99 von Stefan von Repta, Gymnasial-Direktor*, Suczawa, Buchdruckerei Hermann Beiner, 1899, p. XVIII–XIX; *Jahres-Bericht/1900*, p. XVIII–XX; *Jahres-Bericht/1905*, *passim*; *Jahres-Bericht/1906*, pp. 19–20; *Jahres-Bericht/1907*, *passim*; *Jahres-Bericht/1909*, pp. 59–60; *Jahres-Bericht/1910*, pp. 35–36; *Jahres-Bericht/ 1911*, pp. 46–47; *Jahres-Bericht/1912*, pp. 29–30; *Jahres-Bericht/1914*, pp. 30–31.

[91] S. Repta, „Schulnachrichten", în *Jahres-Bericht des gr.-or. Ober-Gymnasiums in Suczawa. Veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1904/5*, p. 20.

[92] Idem, „Schulnachrichten", în *Jahres-Bericht des gr.-or. Ober-Gymnasiums in Suczawa. Veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1905/6*, p. 19.

[93] H. Muntean, „Schulnachrichten", în *Programm des gr.-or. Ober-Gymnasiums in Suczawa für das Schuljahr 1884*, pp. 70–73, 76.

[94] Vezi nota 7.

[95] Profesor de istorie şi geografie la gimnaziul sucevean între 1864 şi 1869, autor de manuale şcolare, pedagog şi om politic.

BDD-A32655 © 2020 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:29:57 UTC)

profesorul de limbi clasice Johann Kriz[96] (1872–1876); profesorul de istorie şi geografie Samuil Isopescu[97] (1876–1883); profesorul de istorie şi geografie dr. Animpodist Daşchievici[98] (1883–1886); profesorul de istorie şi geografie Ion Nistor[99] (1904–1907); profesorul de limba germană şi limba şi literatura română dr. Victor Morariu[100] (1907–1918).

Biblioteca elevilor a fost gestionată, până în anul 1886, de custozii bibliotecii profesorilor: directorul dr. Josef Marek, Dimitrie C. Isopescul, Johann Kriz şi Samuil Isopescul. Dezvoltarea colecţiilor a impus împărţirea responsabilităţii bibliotecii liceului. Astfel, conform planului de organizare a învăţământului din anul 1849, gestiunea bibliotecii elevilor a fost acceptată de cadre didactice ocupate la ciclul superior al liceului: profesorul de istorie şi geografie Constantin Mandicevschi (1886–1893); profesorii de filosofie dr. Emil Sigall (1893–1894) şi dr. Moses Sigall (1894–1896); profesorul de limba latină, de limba germană şi de istorie Victor Nussbaum (1896–1903);

[96] Profesorul de limbi clasice Johann Kriz, dirigintele promoţiei 1872, a preluat inventarul bibliotecii de la Dimitrie C. Isopescul, pe 2 august 1872. Născut în Moravia, în anul 1829, cu studii universitare la Praga, profesorul Kriz a fost transferat la Suceava de la liceul din Preßburg. După plecarea directorului Josef Marek ca inspector şcolar general (1869), a asigurat interimatul la conducerea gimnaziului sucevean. Cf. S.J.S.A.N., L.S.C.M., dosar nr. 12/1897, f. 18; dosar nr. 12/1897, f. 1–122; E. Popovici, *op. cit*., pp. 31, 43; Ligia Maria Fodor, *op. cit*., p. 112.

[97] Profesor de istorie şi geografie, Samuil Isopescu a preluat gestiunea bibliotecii gimnaziale pe 16 septembrie 1876, de la profesorul Kriz. A fost primul autor de manuale didactice în limba română cu caractere latine, contribuind la salvarea claselor paralele româneşti de la dispariţie. Cf. S.J.S.A.N., L.S.C.M, dosar nr. 12/1897, f. 90.

[98] Licenţiat al Facultăţii de Filosofie din cadrul Universităţii din Cernăuţi (1879), după finalizarea studiilor liceale la gimnaziul din Suceava (1870), Animpodist Daşchievici a devenit doctor în filosofie la Universitatea din Viena (1881). A fost profesor de istorie şi geografie la Gimnaziul Superior greco-oriental din Suceava (1880–1910), secretar al Societăţii culturale „Şcoala Română” din Suceava, membru fondator al Societăţii arheologice „Muzeul” din Bucovina, cu contribuţii la cercetarea istoriei Sucevei, autor de manuale şcolare şi animator al vieţii cultural-ştiinţifice din Bucovina. Cf. S.J.S.A.N., L.S.C.M, dosar nr. 12/1897, f. 10; I. Cernat, E. Lazarovici, *600 de ani de istorie ai satului Vama: studii şi schiţe monografice*, ediţia a 2-a, revăzută şi adăugită, Iaşi, Editura PIM, 2009, pp. 531–532.

[99] În toamna anului 1904, istoricul Ion Nistor intra în corpul didactic al Gimnaziului Superior din Suceava. A predat istoria şi geografia la clasele I şi IV de limba germană şi la clasa a 8-a paralelă românească. A fost dirigintele promoţiei 1906 a liceului sucevean, care a introdus clasele paralele româneşti la cursul superior al liceului, salvându-le astfel de la dispariţie. Cf. S. Repta, „Schulnachrichten”, în *Jahres-Bericht des gr.-or. Ober-Gymnasiums in Suczawa, veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1905–1906*, *passim*.

[100] Sfârşitul etapei clasice din existenţa bibliotecii gimnaziului sucevean şi mare parte din perioada interbelică, până la marea criză economică din anii ’30, a fost gestionată de profesorul dr. Victor Morariu. Născut pe 12 februarie 1881 în Toporăuţi, judeţul Cernăuţi, cu studii secundare începute la Cernăuţi şi finalizate cu distincţie la Suceava, în anul 1899, absolvent al Facultăţii de Litere din cadrul Universităţii din Cernăuţi, Victor Morariu a intrat în învăţământul secundar la liceul din Suceava ca profesor de limba germană şi limba şi literatura română (1905–1931). A fost director al gimnaziului între 1917 şi 1918 şi custode al bibliotecii profesorilor pentru 21 de ani, în 1907–1929. Cf. V. Burduhos, „Raportul directorului”, în „Anuarul Liceului «Ștefan cel Mare» din Suceava, publicat la finele anului şcolar 1930/31 de Vasile Burduhos, directorul liceului”, Suceava, Tipografia Hermann Beiner, 1931, pp. 46–47.

BDD-A32655 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:29:57 UTC)

profesorul de limbi clasice dr. Eusebie Popovici (1903–1904) – absolvent al liceului, promoţia 1882, autor de manuale şcolare pentru clasele paralele româneşti; viitorul istoric dr. Ion Nistor (1904–1905); profesorul de limba latină şi limba greacă şi director al liceului în anul 1918, George Palamarciuc (1909–1912).

Activitatea bibliotecarilor şi custozilor a fost una de voluntariat până în anul 1896, când Consistoriul a aprobat remunerarea bibliotecarului şcolii din resursele Fondului bisericesc al Bucovinei[101].

Regulamentul de organizare şi funcţionare al bibliotecii era stabilit de bibliotecar împreună cu directorul liceului, conform legilor disciplinare pentru şcolile medii din provincie, hotărâte în şedinţa Consiliului şcolar al Bucovinei din 6 mai 1806, aprobate de Ministerul de Culte şi Instrucţiune la sfârşitul secolului al XIX-lea, prin Decretul nr. 1393, din 14 iunie 1896[102]. Studenţii aveau acces la biblioteca elevilor pentru „studiu privat şi pentru lectura de petrecere”[103].

Lectura privată a elevilor trebuia îndrumată de profesorul de specialitate. Consultarea cărţilor din biblioteca profesorilor era permisă elevilor „demni de încredere”, în mod excepţional, numai cu aprobarea directorului[104]. Împărţirea cărţilor la elevi a intrat în atribuţia bibliotecarului sau a profesorilor diriginţi, care monitorizau atent lectura elevilor din primele clase gimnaziale, deoarece aceştia „nu erau încă apţi pentru o lectură independentă şi folositoare”[105]. Elevii trebuiau să suporte integral contravaloarea refacerii stucturii cărţilor împrumutate pe care le-au deteriorat; utilizatorul bibliotecii care a pierdut cartea împrumutată trebuia să o înlocuiască cu aceeaşi carte (acelaşi titlu, acelaşi autor) şi să suporte contravaloarea achiziţiei[106].

Din anul 1882, au fost interzise în şcoli cărţile care puteau degrada respectul pentru religie, ataşamentul faţă de dinastie, sentimentul patriotic şi respectul faţă de instituţiile statului, conform Ordonanţei Ministerului Culturii şi Educaţiei nr. 315, din 12 iulie 1875, completată cu decizia nr. 13 456, din 3 ianuarie 1882. Lecturile private ale elevilor, stabilite în conferinţele corpului didactic, trebuiau îndrumate şi evaluate periodic de profesori şi prin lucrări scrise[107].

Registrele de inventar şi cataloagele bibliotecii erau documente obligatorii[108] şi trebuiau ţinute regulamentar, pentru a fi verificate de inspectorul şcolar[109].

[101] F. Moraru, C. Dominte, *op. cit*., pp. 22–23.

[102] S.J.S.A.N., L.S.C.M, dosar nr. 1/1922, f. 316, original. Legile au fost tipărite în limba română în anul 1918, la Cernăuţi, în Tipografia Universităţii „ R. Eckhardt” (J. Brüll).

[103] *Ibidem*, f. 312v, original.

[104] *Ibidem*.

[105] F. Grassauer, *op. cit*., p. 18.

[106] S.J.S.A.N., L.S.C.M, dosar nr. 1/1922, f. 312v, original.

[107] Ministerium für Cultus und Unterricht, „Erlass des Ministers für Cultus und Unterricht vom 3. Jänner 1883, Z. 13456 ex 1882”, în *Verordnungsblatt für den Dienstbereich des Ministeriums für Cultus und Unterricht. Jahrgang 1883*, Wien, Verlag des k. k. Ministeriums für Cultus und Unterricht, 1883, p. 6.

[108] S.J.S.A.N., L.S.C.M, dosar nr. 4/1861, ff. 1–83.

[109] Ministerium für Cultus und Unterricht, p. 6.

BDD-A32655 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:29:57 UTC)

Inventarele erau întocmite anual şi menţionau stocurile şi noile achiziţii. Înregistrarea cărţilor putea fi generală, însă registrul inventar trebuia să cuprindă toate operele, ordonate după scop şi înregistrate cronologic, după data intrării în bibliotecă. Datele înregistrate pentru fiecare carte trebuiau să fie exacte şi să conţină numărul de exemplare, valoarea în florini şi creiţari austrieci, starea cărţii – „bună, mediocră sau proastă”, note privind achiziţia cărţilor (cumpărătură, donaţie etc.), numărul de volume „aruncate la deşeuri” (casate) în timpul anului şcolar, conform regulamentului, situaţia la sfârşitul anului şcolar – „bună, mediocră sau proastă”[110]. Bibliotecarul avea libertatea de a alege forma inventarului, tipul şi numărul cataloagelor. Aranjarea carţilor la raft nu a fost reglementată[111].

Structura registrului inventar aleasă în anul 1866 de către profesorul Dimitrie C. Isopescul, custodele bibliotecii, era sumară, înregistrându-se doar autorul, titlul operei şi numărul de volume[112]. Dimitrie C. Isopescul a catalogat colecţiile bibliotecii în opt clase: Filologie latină, Literatură şi filosofie, Literatură recentă şi filosofie, Filologie greacă, Filologie recentă, Istorie şi geografie, Matematică, Ştiinţe naturale. Remarcăm absenţa clasei Limba şi literatura română. Publicaţiile româneşti au fost catalogate astfel: *Stenografia română*, de Demetriu Racuciu (Sibiu, 1864) – la clasa Literatură recentă şi filosofie; opera lui Timotei Cipariu – la clasa Filologie recentă (*Crestomaţie sau Analecte literarie*, Blaj, 1858; *Elemente de limba română*, Blaj, 1854; *Compendiu de gramatica limbei române*, Blaj, 1862; *Elemente de poetică, metrică şi versificaţiune*, Blaj, 1860) şi *Hronicul romano-moldo-vlahilor*, de Dimitrie Cantemir (Iaşi, 1835) – la clasa Istorie şi geografie[113].

Dezvoltarea continuă a colecţiilor bibliotecii şi diversificarea clasei Limbă şi literatură a impus o nouă clasificare a fondului de carte. Au fost introduse noi clase, printre care şi Limba şi literatura română. Cele 20 de clase decelate de profesorul Johann Kriz sunt: A. Woerterbücher und Encyklopaedien, B. Lateinische Philologie, C. Griechische Philologie, D. Geschichte, E. Geographie, F. Deutsche Sprache und Literatur, G. Romaenische Sprache und Literatur, H. Slavische Sprache und Literatur, I. Italienische Sprache und Literatur, K. Franzoesische Sprache und Literatur, L. Philosophie – Paedagogik und Didaktik, M. Mathematik und Physik, N. Naturwissenschaften, P. Bilder, R. Zur Methodik gehörige Schriften, S. Allgem. Sprachl., T. Theologie, U. Jurisprudenz, V. Verschiedene andere Werke und Schriften, Y. Englische Sprache[114]. Indicele de clasificare era exprimat prin litere[115]. La intrarea în inventarul bibliotecii, cartea primea două numere de ordine: un număr în inventarul general şi unul în cadrul clasei. Cota cărţii era formată din numărul de inventar şi semnătura locală (sau codul de identificare), alcătuită din litera clasei urmată de numărul curent primit la intrarea în cadrul clasei[116].

[110] S.J.S.A.N., L.S.C.M, dosar nr. 3/1870, f. 4.
[111] F. Grassauer, *op. cit*., pp. 18–20.
[112] S.J.S.A.N., L.S.C.M, dosar nr. 4/1861, ff. 1–83.
[113] *Ibidem.*
[114] *Ibidem*, dosar nr. 12/1897, ff. 1–122.
[115] *Ibidem*.
[116] F. Grassauer, *op. cit*., p. 22.

BDD-A32655 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:29:57 UTC)

Concluzii

Încheind perioada austriacă a existenţei bibliotecii Colegiului Naţional „Ştefan cel Mare” Suceava, putem concluziona că această instituţie de cultură, întemeiată în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, a contribuit semnificativ la menţinerea unităţii naţionale în Bucovina aflată sub ocupaţie austro-ungară, prin promovarea şi conservarea limbii române şi a identităţii culturale româneşti.

Constituită în anul 1860, cu 48 de titluri de cărţi în limba germană şi cu cinci titluri de cărţi româneşti pentru studiul disciplinelor Limba română şi Religie ortodoxă, cu o creştere medie anuală de 135,69 de volume, biblioteca gimnaziului sucevean a devenit deţinătoarea unei colecţii care, pe lângă operele scriitorilor antici, memorii, cronici şi biografii, albume cu fotografii din domeniul artelor plastice, operele scriitorilor clasici moderni, tezauriza şi cărţi valoroase prin vechimea, raritatea, tehnica executării. Înainte de Primul Război Mondial, Biblioteca Gimnaziului din Suceava deţinea aproximativ 11 000 de titluri în două-trei exemplare (cca 7 000 de titluri în biblioteca profesorală şi cca 4 000 de titluri în biblioteca elevilor).

Colecţiile speciale tezaurizate, adunate cu sârguinţă de profesorii liceului, de elevi şi absolvenţi, însemnările manuscrise, casele de editură şi tipografiile reprezentate, oferă date valoroase privind circulaţia cărţilor în Europa şi între provinciile româneşti în a doua jumătate a secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea, precum şi importante informaţii pentru istoria culturii şi a învăţământului românesc.

ANEXĂ

Descrierea cărţilor vechi

Specimen de catalog

Carte veche românească (1794–1830)

1794

I. GRACIÁN Y MORALES, Baltasar, *Critil şi Andronius*, traducere de Gherasim Clipa, Iaşi, Tipografia Mitropoliei, 1794.

1. <KRITIL | ŞI ANDRONIUS. | Acuma întâi tipărită, în zilele pre luminatului, şi | pre înălţatului Domnului nostru, MIHAIU KONSTANDIN ŞUŢUL VOEVOD. | Ku mila lui Dumnezeu, Domn ţării Moldaviei | Ku blagoslovenia, şi toată keltuiala, Preosfinţii sale | kiriu kir, IACOB ARHIEPISCOP, şi | mitropolit Moldaviei. | Pre cât sau putut tălmăci noao kapete până acum, | de pre limba grecească, pre limba noastră moldovenească. | Sau dat în tipariu, în Tipografia preosfinţii sale, cea | din

BDD-A32655 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:29:57 UTC)

nou făcută, în Sfânta Mitropolie, în Iaşi. | Anulu dela Hr., 1794. | Sau tipărit de popa Mihalake Tipograf. | Şi de Gherasim Erodiacon Tipograf.>

4086; 8 R(016)/C 86 (6634; Sign. A. 296b, G. 841).
[2] f., 108 p., 2^0 (215 × 300) 35 R

Cuprinde: Întâia parte: Pentru tinereaţe. Sau cea dinu tâiu vârstă a omului. – f. 1–108. Capu întâi. Critilu fiindu aruncatu întrunu ostrovu, află pe Andriniusu, cari îi povesteşte a sa minunată întâmplare (1–8). – Capu aldoilea. Marea privelişte a omului (9–17). – Capu altreilea. De frumuseţea firii (18–28). – Capu alu patrule. Nălucirile vieţii (29–42). – Capu alu cincile. La ce dinu tâiu intrare înlume (42–52). – Capu alu şasele. Caractirulu veacului (52–66). – Capu alu şaptele. Fântâna Amăgiriloru (66–86). – Capu alu optule. Istorie pentru Artemi (86–93). – Capu alu noule. Anatomia morală a omului (94–108).

Descriere: carte incompletă (lipsesc primele două foi liminare). Identificată după exemplarul aflat în colecţiile speciale de la B.C.U. Cluj-Napoca, disponibil online; tipar negru, 35 de rânduri pe pagină, prima literă din text este ornată; legătură nouă, coperte din carton multistratificat învelit în hârtie marmorată în tonuri de negru cu verde; cotor şi colţuri îmbrăcate în pânză neagră; hârtie cu filigran; tranşe marmorate; corpul cărţii prezintă consolidări empirice; pe prima pagină, frontispiciu în trei rânduri paralele, un rând de cruciuliţe încadrat de două şiruri cu flori; pe fiecare pagină de text, vinietă fitomorfă (trei grupe cu câte trei flori); limba: română, text cu caractere chirilice româneşti; provenienţă: necunoscută; însemne de proprietate: ştampilă dreptunghiulară „«Liceul Ştefan cel Mare» Suceava, biblioteca profesorilor” (forzaţ 1, p. 1); însemnări manuscrise: Critil şi Andronius[C-0] este a me, a lui Ioan Ţurcan cleric[C-1] din Seret. Şi este dăruită de[C-2] Moşul mieu, Macarie Arhimandrit[C-3] şi egumen Sfintei Mănăstiri păngăraţi[C-4] spre pomenire vecinică[C-5] iară furânduo cineva[C-6] să fie afurisit de Soborul de la[C-7] Nicheia şi să margă întrun loc cu Iuda[C-8] mai mult nu zic, spre aceasta iscălesc[C-9]. Se dă la Seret la 30 ghenar 807 Ioan Ţurcan cleric[C-10]; Această carte[C-11] ea se numeşte Critil şi[C-12] Andronius[C-13] este apoi iscălitului[C-14] dăruită de fiica a răpăusatului[C-15] Ioan Ţurcan paroh din Vatra[C-16] Dorna spre a lui vecinică pomenire[C-17]. Iară cine a îndrăzni a o fura să[C-18] fie supt canonisirea Sfinţilor[C-19] 318 părinţi dela Soborul din Nicheia[C-20] şi ne iertat de Dumnezeu[C-21]. Ciocăneşti la 14/29 iulie 1846[C-22] Gheorghie Zugrav, Preot.[C-23] (f. 1r–17r). Bibliografie: BRV II (574): 359–361; BRV IV: 574.

1820

II. Florian, Jean-Pierre Clairs de, *Istoria lui Numa Pompilie*, traducere de Alexandru Beldiman, tomul I, Iaşi, 1820.

2. <ISTORIA | LUI | NUMA POMPILIE | AL DOILEA KRAIU | AL ROMII. | Tălmăcită din Limba Franţuzească, de | DUMNEALUI POSTELNICUL |

BDD-A32655 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:29:57 UTC)

ALEXANDRU BELDIMAN. | Şi dată şi în Tipariu ku a Dumisale | kieltuială, Spre podoaba Limbii Româneşti, | şi îndeletnicirea Patrioţilor. | În zilele Prea Luminatului şi Prea Învăţa-|tului nostru DOMN, al Moldaviei. | MIHAIL GRIGORIU ŞUŢUL VOEVOD. | Întru al doilea an al Domniei Înălţimii sale. | La Anul 1820.>

8206; 9(371)/P 77 (2707, Sign. D. 179)
3–192 p., 4^0 (195 × 150), 27 R

Pe prima pagină din text este scris: „lui Numa Pompilie | Numa Pompilie | Cap: 1. | Nu departe de împărţia Kiurie, în ţara sabineni-|lor, în mijlocul unii păduri foarte vechi, iaste | înălţată o capişte întru slava Dumnezeoaei Seres. | Ulmi şi plopi de o vechime nepove-|stită, umbresc capeştea | aceasta. Pârăul Kiures, | după ce cu curgerea apii sale spală zidiurile zidi-|rii aceştiă, să sloboade ca un şarpe înmulte încujbături, şi mărge de adapă multe grădini a-|unor case înpăstiate încoace şi încolo, care | să văd a fi zidite înpreajma capeştii aceştia. | În tru aciaste locuri sfinte, şi lăcaşuri depăr-|tate, fieştecare preot a Dumnezeoaei, înpreună | cu femeia, şi cu toţi copii săi, petrec zilele | întru rugăciune, întru lucrarea pământului, şi | întru desfătarea cea mai mare. Apăraţi, şi o-|crotiţii de cătră Dumnezeoal aceasta. Hrăniţi | de rodurile pământului pe care ei lucrează, iubiţi | de soţiile lor, care îi aduc spre fericire. Bine | cuvântaţi […]”.

Descriere: Carte incompletă (lipsă coperte originale, foile liminare, pagina de titlu, Înainte cuvântare, Pricina înscurt), hârtie albă, dintr-un singur sort, fără filigran; Tomul I, cu titlul *Numa Pompilii al Doilea Craiu al Romii*, a fost identificat după exemplarul tipărit în anul 1820, aflat în colecţiile speciale din B.C.U. Cluj-Napoca (597744). Tomul întâi are paginile nr. 3–192 (lipsă foaia de titlu); corpul cărţii a fost consolidat empiric în zona cotorului (p. 3–18), cu hârtie din pastă celulozică care prezintă atac stopat de insecte xilofage; legătură nouă; coperte din carton multistratificat cu învelitoare din hârtie marmorată în tonuri de negru cu crem, cotor din carton maro. La sfârşitul primului capitol, vinietă fitomorfă (50 × 25, p. 35); la sfârşitul capitolului al doilea, vinietă cu peisaj (40 × 22, p. 64); la sfârşitul capitolelor al treilea şi al şaselea, viniete fitomorfe (53 × 23, p. 94; 51 × 23, p. 192); greşeli de paginaţie: la cap. 4, filele 113–120 au fost numerotate 133–140; limba: română, text cu caractere chirilice româneşti; provenienţă: necunoscută; însemne de proprietate: ştampilă rotundă „k. k. Gr.-or. Ober-Gymnasium in Suczawa” (p. 3, 19, 25, 47, 79); ştampilă ovală „Soţietatea Literariae a Junimii Rumâne Suceava” (p. 47); ştampilă dreptunghiulară „Liceul «Ştefan cel Mare» Suceava. Biblioteca profesorilor” (p. 3); Bibliografie: BRV III (1071), 328–330.

1822

III. BOBB, Ioan, *Dictionariu rumanesc, lateinesc si unguresc*, tomul I [A-L], Cluj, Tipografia Colegiului Reformaţilor (St. Török), 1822.

BDD-A32655 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:29:57 UTC)

3. DICTIONARIU | RUMANESC, LATEINESC, | SI UNGURESC, | DEIN ORENDUIALA EXCELLENTII SALE | PREOSFINTITULUI | IOAN BOBB | EPISCOP FAGARASULUI ASEDIAT | SI CU VENITU CASSI CLERULUI TYPARIT | IN DOAO TOMURI. | TOM. I. | A-L. | IN CLUS | cu typariul Typografii Collegiumului Reformatilor | prin STEPHAN TÖRÖK 1822.

1597; 413=R=71=M/B60 (1527, Sign. A. 40a)
[2], 656 p., 8^0 (230 × 155), 36 R

Cuprinde: Cuvent innainte. Vladeica Ioan Bob m. pr. – f. [2r]; Dictionarum | valachico-latinum | et hungaricum. [A-L]. – p. 1–656

Descriere: carte completă, hârtie albă dintr-un singur sort; tipar negru, text pe două coloane; 36 de rânduri pe pagină; ornamente tipografice liniare pe foaia de titlu şi frontispicii stelate pe a doua filă liminară şi pe prima pagină de text; prima literă din text „A”, ornată; vinietă sugerând o suliţă pe f. [2v] (Chindriş 2016); legătură de epocă; coperte din carton multistratificat, cu învelitoare din hârtie marmorată în tonuri de maro; cotor şi colţuri învelite în piele maro; pe cotor, ornamente în aur coloidal, cu numele autorului, titlul şi numărul volumului; greşeli de paginaţie: p. 68 numerotată 86, p. 78 numerotată 7 (Andriescu 2013a); limbă: română, latină; provenienţă: donată de personalităţi ale Sucevei şi de mai mulţi elevi ai gimnaziului care au dorit să-şi păstreze anonimatul (Anuar 1884, p.70); însemne de proprietate: ştampilă ovală „Sotietatea Literariae a Junimii Rumîne Suceava” (p. titlu, pp. 243, 656); ştampilă rotundă „K.k. Gr.-or. Ober-Gymnasium in Suczawa” (p. titlu, p. 1); ştampilă dreptunghiulară „Liceul «Ştefan cel Mare» Suceava. Biblioteca profesorilor” (forzaţ 1r mobil, p. titlu, f. 2); însemnări manuscrise: „colega | Dela Samuila Ianovicĭŭ. | 25/2 865. Ilie Pantasi | III” (coperta 1, verso, tuş negru); Bibliografie: BRV III (1150), 391–393.

1826

IV. ALEXI, Joannis, *Grammatica daco-romana sive valachica*, Viena, Geistinger, 1826.

4-5. GRAMMATICA | DACO-ROMANA | SIVE | VALACHICA | LATINITATE DONATA, AUCTA, AC IN HUNC | ORDINEM REDACTA | OPERA ET STUDIO | JOANNIS ALEXI | CLERICI ALMAE DIOECESEOS G. R. C. MAGNO-VARADINENSIS | IN CAESAREO REGIO CONVICTU VIENNENSI ALUMNI | THEOLOGI ABSOLUTI. | VIENNAE | APUD BIBLIOPOLAM JOSEPHUM GEISTINGER. | 1826.

Cuprinde: Praefatio ad Candidum Lectorem (III–VIII); Conspectus Grammaticae Daco-Romanae sive Valachicae (IX–XX); Pars Prima. De Orthoepia, et Orthographia

BDD-A32655 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:29:57 UTC)

(3–23); Pars Secunda. Etymologia (24–175); Tabella quatuor Conjugationum Regularium, prout etiam Temporum in escu. Tempora Simplicia. Zur Seite 96 (inserată între p. 96–97); Pars Tertia. De Syntaxi (176–218); Appendix. De Prosodia (218–221); Vocabularium Romanescu si Latinescu (222–269); Dialogi (270–313); Glume şi Istorii iscusite (313–318); Fabulele lui Esopu quele mai alese (319–336); Errata (337–338); Index nominum D. D. Praenumerantium (339–347).

Ex. 1
1828; 4R-5/A 38 (3880, Sign. G. 111)
XX, 347 p., [1] (207 × 140), 28-41 R (170 × 98)

Descriere: carte completă; hârtie albă, dintr-un singur sort; conţine o anexă nenumerotată, intercalată între paginile 96 şi 97, cu titlul: „Tabella quatuor Conjugationum Regularium, prout etiam Temporum in escu. Tempora Simplicia" însemnată „Zur seite 96", nemenţionată în BRV (Andriescu 2013a); tipar negru, 29 de rânduri pe pagină (Chindriş, 2016, menţionează număr variabil de rânduri pe pagină, până la maxim 41); legătură nouă; coperte din carton multistratificat învelit în hârtie marmorată în tonuri de maro; cotor din pânză crem neornamentată, fără inscripţii; greşeli de paginaţie (nemenţionate în BRV): p.141 numerotată 241, p. 307 numerotată 367 (Andriescu 2013a); stare bună de conservare; limbă: latină, română, text cu caractere latine; provenienţă: donată de personalităţi ale Sucevei şi de mai mulţi elevi ai gimnaziului care au dorit să-şi păstreze anonimatul (Anuar 1884, p. 71); donată de elevul Ilie Pantasi din clasa a V-a, conform semnăturii de pe pagina de titlu; însemnări manuscrise: „Ilie Pantasi <cl.> V." (p. titlu; tuş negru); însemne de proprietate: ştampilă rotundă „k.k. Gr.-or. Ober-Gymnasium in Suczawa" (forzaţ 1v, p. titlu); ştampilă ovală „Soţietatea Literariae a Junimii Rumîne Suceava" (titlu, p. 347v); ştampilă dreptunghiulară „Liceul «Ştefan cel Mare» Suceava. Biblioteca profesorilor" (p. titlu).

Ex. 2
1829; 4 R-5/A 38 (Sign. G. 1592)
XX, 347 p., [1] (207 × 140), 28–41 R (170 × 98)

Descriere: carte completă; hârtie albă, dintr-un singur sort; conţine o anexă nenumerotată, intercalată între paginile 96 şi 97, cu titlul: „Tabella quatuor Conjugationum Regularium, prout etiam Temporum in escu. Tempora Simplicia", nemenţionată în BRV (Andriescu 2013a); tipar negru, 29 de rânduri pe pagină (Chindriş 2016 menţionează număr variabil de rânduri pe pagină, până la maxim 41); legătură nouă; coperte din carton multistratificat învelit în hârtie marmorată în tonuri de maro; pe cotorul din pânză crem ornamentată este inscripţionat titlul cărţii „Alexi. Grammatica Valachika", încadrat de ornamente fitomorfe stilizate; greşeli de paginaţie: cartea are greşeli de paginaţie (nemenţionate în BRV): p. 141

BDD-A32655 © 2020 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:29:57 UTC)

numerotată 241, p. 307 numerotată 367 (Andriescu 2013a); restaurări empirice cu hârtie celulozică, la partea superioară, în tot corpul cărţii; hârtie îmbrunită şi puternic fragilizată, cu potenţial risc de pierdere; limbă: latină, română, text cu caractere latine; provenienţă: necunoscută; însemne de proprietate: ştampilă rotundă „Liceul ortodox «Mitropolitul Silvestru» Cernăuţi” (titlu, III); ştampilă rotundă „Gr. Or. Ober-Realschule in Czernowitz” (titlu, p. 101); ştampilă drepunghiulară „Biblioteca profesorilor” (titlu), ştampilă dreptunghiulară „Lehrer-Bibliothek gr.-or. Oberrealschule in Czernowitz. Inv. 588/ 1355/ 1445, Sign. VI.d.5” (coperta 1v, etichetă albă); însemnări manuscrise: forzaţ 1r, tuş negru, mss în limba germană; Bibliografie: BRV III (1266), 482–484.

V. STAGHIRITUL, Atanasie, *Prescurtarea istorii universale*, vol. 1, Bucureşti, Privileghiata Tipografie, 1826.

6. PRESCURTAREA | ISTORII UNIVERSALE. | Tălmăcită după cea elinească în limba noastră | românească, şi închinată la iubitorul de neam, | marele Dvornic şi Vistier al Prinţipatului | Valahiei | DOMN MIHAIL DIMITRIE GHICA. | Cu a căruia osârdie şi cheltuială s-au tipărit | spre trebuinţa Şcoalelor noastre şi obştescul | folos al neamului românesc | de | Cuviosul Igumen al Mănăstirii | Sfantului Ioann din Bucureşti | KIR GRIGORIE. | TOMU I. |Şi dată în tipar la Privileghiata Tipografie din | BUCUREŞTI. | Supt Eforia Dumnealor Boerilor Răducanul Clinceanul Biv Vel | Stolnic, şi Dimitrache Topliceanul Biv vel Serdar. | 1826.

7292; 9(498)09/G 84
12 p., 340 p., [1] f. (210 × 160), 23 R

Cuprinde: Închinarea şi prefaţa (3–12; numerotare chirilică); intrarea în istoria universală (1–5); dela Zidirea Lumii pînă la despărţirea oamenilor (5–11); Începutul neamurilor (11–19); Întîia parte. Istoria Sfântă (19–122); Partea a doa. Istoria Lumească a celor mai vechi Neamuri (123–340); Îndreptarea greşalelor, ce sau greşit cu vederea într această carte [340v]

Descriere: carte completă; hârtie albă, dintr-un singur sort; tipar negru; 25 de rânduri pe pagină; legătură de epocă; coperte din carton multistratificat, învelit în hârtie marmorată în tonuri de maro şi roşu; cotor pe patru nervuri fals profilate, învelit în piele de culoare maro, iar colţurile, în pânză neagră; pe cotor, titlul cărţii şi numărul volumului; tranşe marmorate; vinietă triunghiulară, cu vas de flori (90 × 85; p. 122, la sfârşitul primei părţi); **limbă:** română, text cu caractere chirilice româneşti; provenienţă: necunoscută; **însemnări manuscrise:** pe pagina de tilu, cu cerneală albastră „Prescurtarea ist. universale”; însemne de proprietate: ştampilă rotundă „Liceul «Aron Pumnul» Cernăuţi. Biblioteca profesorilor” (coperta 1v, forzaţ 1r, p. titlu, pp. 35, 101, 145, 201, 301, forzaţ 2r); ştampilă

BDD-A32655 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:29:57 UTC)

rotundă „Soţietatea pentru cultura şi literatura română în Bucovina” (titlu, p. 101); etichetă albă dreptunghiulară „Biblioteca Soţietăţii pentru cultura şi literatura română în Bucovina, nr. 579, Sign. V.E.g.” (coperta 1v); ştampilă dreptunghiulară „Biblioteca profesorilor. Sign. D 1025” (forzaţ 1v mobil); Bibliografie: BRV III (1278), 495–499.

1828

VI. THEODORIT, Episcop al Cirului, *Cuvinte zece...*, traducere de Mitropolitul Grigorie, Bucureşti, Tipografia Mitropoliei, 1828.

7. <ALE PREAFERICITULUI | THEODORIT | Episcopul Cirului | Cuvinte zece pentru Dumnezeiasca Pronie. | Care | acum întâi sau tipărit după | venirea armiei preaputernicului şi | a toată pravoslaviia apărătoarei | împărăţii a toată Rosia. | Cu blagoslovenia celui de acum | Mitropolit al Ungrovlahiei | KIRIU GRIGORIE. | De carele s-au şi tălmăcit. | În Bucureşti | În Tipografiia Sfintei Mitropolii | La anul 1828. | De Matthei Băbeanul Tipograful.> [chirilică]

608; 28/T 59 (5123, Sign. T. 35)
[2], 268 p., 8^0 (205 × 125), 26 R

Cuprinde: Cătră cititori [2r]; Scară a cuvintelor celor pentru Dumnezeiasca Pronie [2v]; Ale prea fericitului şi prea înţeleptului Theodorit episcopul Cirului. Cuvinte pentru pronie (adecă pentru purtarea de grijă a lui Dumnezeu) (1–268); Povestire dela Ceriu, şi dela Soare, şi dela Lună, şi dela celelalte Stele. Cuvânt 1 (1–24); Povestire dela aer, şi dela pământ, şi dela mare, şi dela râuri, şi dela izvoare. Cuvânt 2 (24–40); Povestire dela alcătuirea trupului omenesc Cuvânt 3 (40–63); Povestire dela minunile cele omeneşti şi dela meşteşugurile cele aflate, Cuvânt 4 (64–84); Povestire dela supunerea dobitoacelor celor necuvântătoare, Cuvânt 5 (85–109); Cum că slugi afli şi stăpâni, de folos iaste vieţii omeneşti, Cuvânt 6 (110–134); Cum că şi bogăţia şi sărăcia sânt de folos înviaţa aceasta, Cuvânt 7 (134–162); Cum că pre cei ce au bună socoteală, nici a sluji ei la răi stăpâni nui vatămă, Cuvânt 8 (163–199); Cum că nu iaste fără de roadă osteneala dreptăţii, măcar de şi înviaţa aceasta nu să arată: Şi pentru înviere, din socoteale fireşti, Cuvânt 9 (199–228); Cum că dintru început D<u>mnezeu nu numai de Iudei, ci şi de toţi oamenii au purtat grijă: Şi pentru înomenirea Mântuitoriului, Cuvânt 10 (228–268).

Descriere: Carte incompletă (lipsă pagină titlu); identificată după BRV; tipar negru; 26 de rânduri pe pagină, paginaţie chirilică; prefaţă cu frontispiciu floral şi iniţială ornată; pe verso, „Scara cuvintelor celor pentru Dumnezeiasca Pronie”; pe fila următoare, un frontispiciu (90x40) cu frunze stilizate, cruce şi biserici, flancate de două flori în medalioane rotunde; iniţială „L”, ornată cu reprezentarea

BDD-A32655 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:29:57 UTC)

Proorocului Daniil, cu biserică, peisaj şi cu „Ochiul cel atoate văzător”; iniţiale ornate fitomorf pentru fiecare capitol; colontitluri încadrate de viniete florale, pe fiecare pagină; legătură de epocă; coperte din carton multistratificat, cu învelitoare din hârtie marmorată în tonuri de maro şi verde; cotor şi colţuri învelite în piele maro; pe cotor, etichetă din hârtie albă cu numele autorului, titlul şi signatura, „Teodorit, zece cuvinte. T 35” (tuş negru); limbă: română, text cu caractere chirilice româneşti; Provenienţă: necunoscută; însemne de proprietate: ştampilă rotundă „K.k. Gr.-or. Ober-Gymnasium in Suczawa” (p. 1, 34); ştampilă dreptunghiulară „Liceul «Ştefan cel Mare» Suceava. Biblioteca profesorilor” (p. 1r); ştampilă ovală „Soţietatea Literariae a Junimii Rumâne Suceava” (p. 134, 268); însemnări manuscrise: „Ale preafericitului şi prea înţeleptului Theodorit episcopul Kyrului, cuvinte pentru pronie” (coperta 1v, cerneală albastră, scris între 1959–1960); „Euftimii[p.262] Constantinu[p.263]” (chirilică); bibliografie: BRV III (1380), 603–604.

1831

VII. COSTACHE, Veniamin, *Funie sau Frânghie întreită*, Iaşi, Tipografia Sfintei Mitropolii, 1831.

8. <FUNIE | SAU | FRINGHIE | ÎNTREITĂ | Tălmăcită din grecească în romanodachicească | sau moldovenească. | DE | SMERITUL KIRIU KIIR. | VENIAMIN KOSTAKI | MITROPOLIT SUCEVII ŞI | MOLDAVIEI | Şi acum întâeaş dată tipărită, cu toată | cheltueala Preosfinţiei Sale, spre folosul de | obşte al neamului. | În tipografia S. M. În Iaş 1831. | Grigorie Iconom ostenitoriu.>

539; 28/F 87 (1253, Sign. T. 88)
336 p., [2] f., (175 × 130), 25 R

Cuprinde: Cercetări pentru Arătarea cea (esotericească) din lăuntru a Hristianismului. Înainte înălţătură (3–18); Protasul (punerea înainte) 1. Să află la noi o Carte ce să poartă între noi, cartea să numeşte Noul Testament (18–24); Protasul 2. Cumcă noauă, cumcă covârşitoare şi preaînalte sânt dogmele Evangheliei (24–49); Protasul 3. Săvârşirea şi covârşirea hristianicescului Moral, mai presus de toată astă moralicească Sustimă (49–93); Simperasma. Încheierea socotinţelor (94–106); Înpotriviri şi întâmpinări (107–161); Evangheliceasca dovadă, întru care searată de sineş crezământul stăpânirii D<u>m<ne>zeeştilor evanghelii, şi adevăriciunea mărturiei sfinţiţilor evanghelişti (161–279); Învoirea, sau unirea (280–281); Ghenealoghia (282–285); Iisus (286–336); Îndreptarea greşalelor [337v, 338r].

Descriere: Carte incompletă, lipsă pagină titlu; tipar negru; 25 de rânduri pe pagină; legătură de epocă; coperte din carton multistratificat cu învelitoare din hârtie verde imprimată; cotorul pe şase nervuri fals profilate, învelit în piele maro

BDD-A32655 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:29:57 UTC)

ornamentată; pe cotor, etichetă roşie cu titlul cărţii, cu scriere chirilică: „Frînghie întreită"; lacune de material la cotor şi în corpul cărţii; pete de etiologie diferită; limbă: română, text cu caractere chirilice româneşti; provenienţă: necunoscută; însemnări manuscrise: pe coperta 1v, cu creion negru, însemnarea „Funie întreită | împotriva mincinoşilor bântuitorilor neprihănitei biserici | cei întru Iisus Christos", locul şi anul însemnate cu culoarea roşie: „Iaşi 1831"; însemnări manuscrise cu tuş negru, în corpul cărţii**:** „------ [p.3] ----- [p.5] această[p.7] Donai eu[p.9] săi dea[p.11] înţelepciune[p.13] cini a ceti[p.15] întrânsa[p.17] Iuni 17. an 1850; Euftimii Con<stantinu>: (ss)[p.19], Euftimii Constantinu"[p.95]; însemne de proprietate: ştampilă rotundă „K.k. Gr.-or. Obergymnasium in Suczawa" (p. 9); ştampilă ovală „Soţietatea Literariae a Junimii Rumâne Suceava" (p. 161); ştampilă dreptunghiulară „Liceul «Ştefan cel Mare» Suceava. Biblioteca profesorilor" (p. I, 101, 201); Bibliografie: BRM I-1984, 2174.

BDD-A32655 © 2020 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:29:57 UTC)